

Kalastuksen olosuhdekatsaus 2017

Jari Setälä, Hannu Harjunpää, Mikko Jaukkuri, Esa Lehtonen, Juhani Mellanoura, Jari Niukko, Tapio Keskinen, Pekka Salmi, Kaija Saarni

Luonnonvarakeskus (Luke)
2018

Rahoitus

Kalastuksen olosuhdekatsauksen laatiminen on rahoitettu osittain Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) avustuksella. Katsaus tuottaa tietoa EMKR:n Suomen toimintaohjelman arviointia ja ennakointia varten

Sisältö

Kalastuksen olosuhdekatsaus 2016 ➡

Rahoitus (s. 2) ➡

Sisältö (s. 3) ➡

Saaliit (s. 4-10) ➡

Merisaaliin kokonaisarvo väheni
Silakkakiintiötä jäi käyttämättä – kilohailikiintiö loppui kesken
Rannikkokalastuksen saalis edellisvuoden tasolla
Arvokkaampien lajien hinnat nousivat edelleen
Sisävesiltä enemmän kalaa
Kuha muikun jälkeen arvokkain laji sisävesillä

Sääolosuhteet (s. 11-17) ➡

Jälleen vähäjäinen talvi etelärannikolla
Talvet olleet jo pitkään leutoja
Talvikalastuskausi jäi lyhyeksi
Vedet pysyivät kesällä kylminä
Lämmin talvi - kylmä kevät ja kesä
Myrskyinen tammikuu - syyskuu vähätuulinen

Kalastajien näkemyksiä (s.18-21) ➡

Henkilökohtaiset haastattelut
Merikalastajat arvioivat tulokseen vaikuttaneita tekijöitä
Sisävesikalastajat arvioivat tulokseen vaikuttaneita tekijöitä

Luonnonolosuhteet (s. 22-30) ➡

Selkämerellä hyvin silakkaa - Saaristomeren rysäsaalis jäi pieneksi

Suomenlahdella kylmä kesä pidensi lohikautta
Saaristomeren kalastuksessa vaikea vuosi
Selkämerellä hyljehaitat suuremmat kuin koskaan
Merenkurkun siikasaalis jäi vähäiseksi
Merimetsohaitat kasvussa Perämerelläkin
Sisävesillä vahvat muikkukannat
Rapukannat paikon heikentymässä

Taloudelliset tekijät (s. 31-35) ➡

Silakan kysyntä Tanskaan väheni
Luonnonkala ei riitä kaikille ostajille
Polttoaineen hinta vakaa
Työvoiman saatavuus entistä pahempi ongelma

Yhteiskunnalliset tekijät (s. 36-40) ➡

Haastatellut troolikalastajat pääosin tyytyväisiä uuteen kiintiöjärjestelmään
Silakan rysäkalastajien ja lohenkalastajien mielipiteet vaihtelivat
Kalastajien tuet näivettymässä
Kalastajien toiminta-alue kaventumassa
Lainsäädännön muutokset askarruttavat

Tulevaisuuden uhat ja mahdollisuudet (s. 41-44) ➡

Haittaeläimet rannikkokalastuksen pahin uhka
Kalastuksen säätely heikentää toimintaedellytyksiä
Vahvistuva kysyntä luo uskoa ja mahdollisuuksia

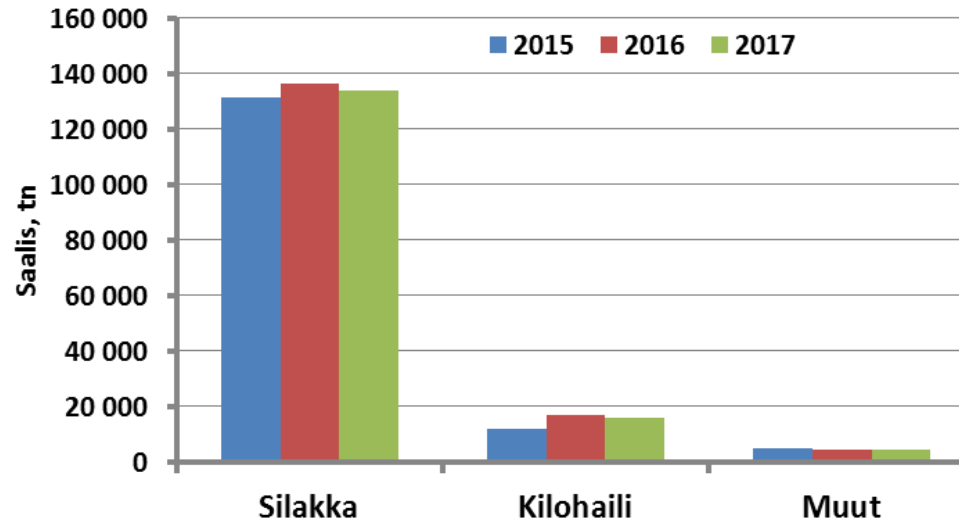
Lähteet (s. 45) ➡

Lisätietoa (s.46) ➡

Saaliit

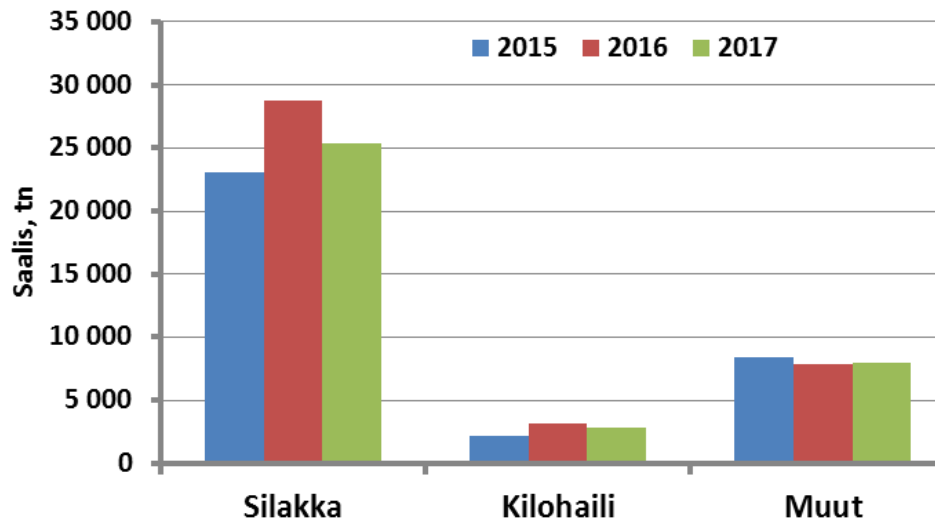
Merisaaliin arvo väheni

Saalis 150 Milj. kg

Saalis
-2%

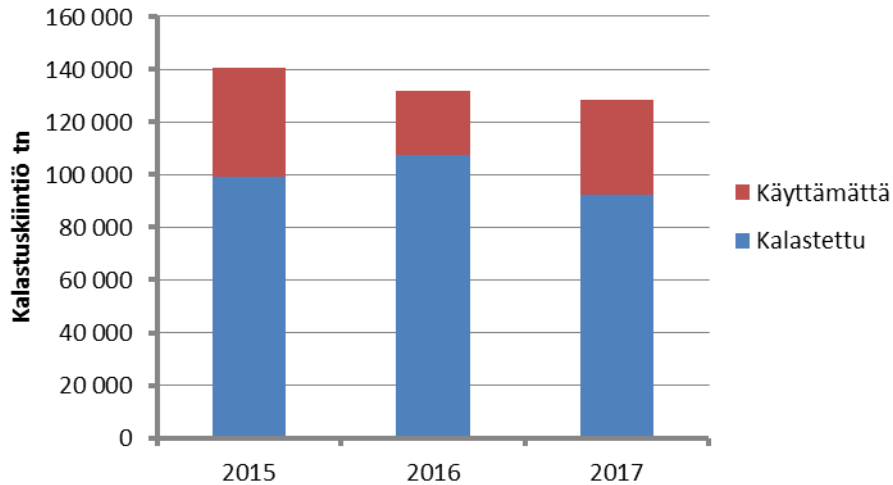
Saaliin arvo 36 Milj. €

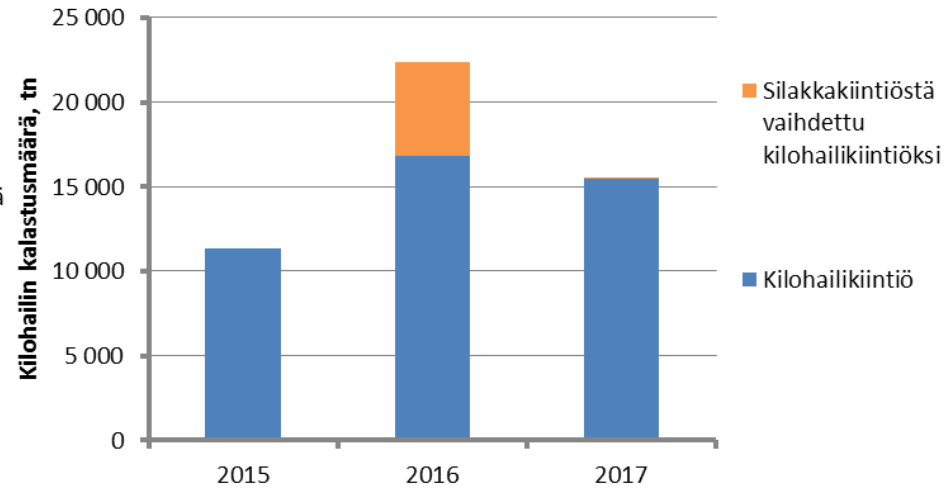
Saaliin
arvo
-9%

Silakkakiintiötä jäi käyttämättä – kilohailikiintiö loppui kesken

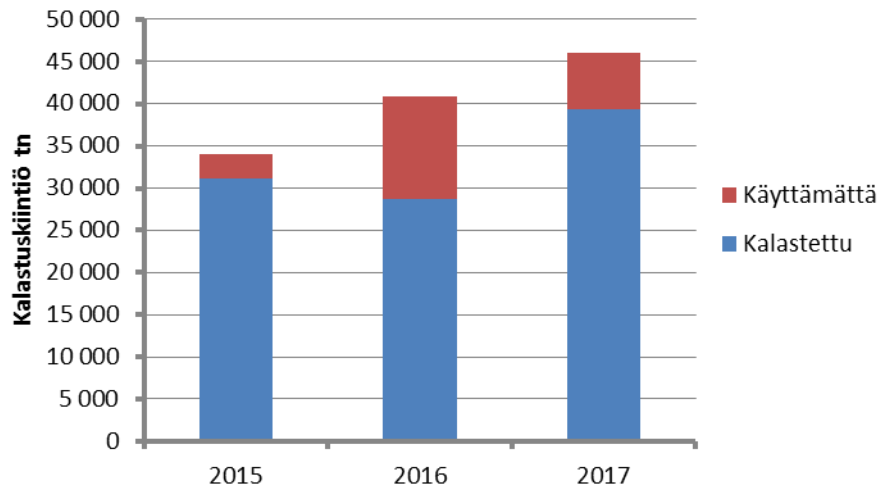
Pohjanlahden silakan kalastus 2015-2017

Kilohailin kalastus 2015-2017

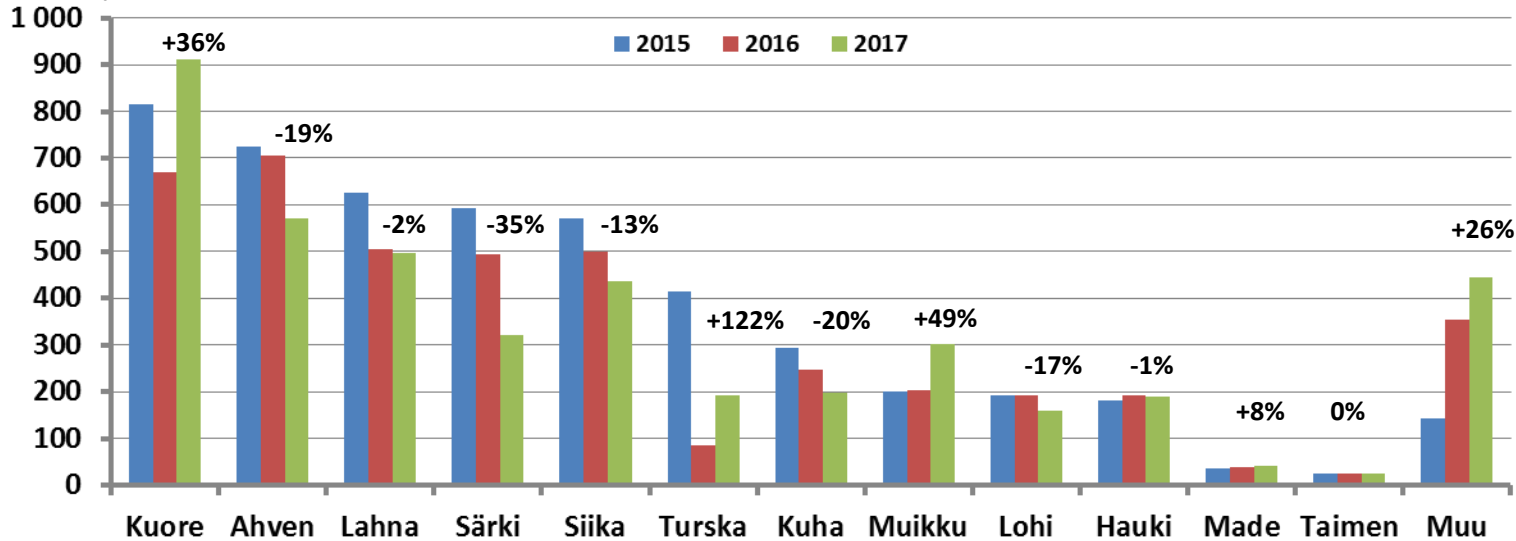

Itämeren pääaltaan, Saaristomerellä ja Suomenlahden silakan kalastus 2015-2017

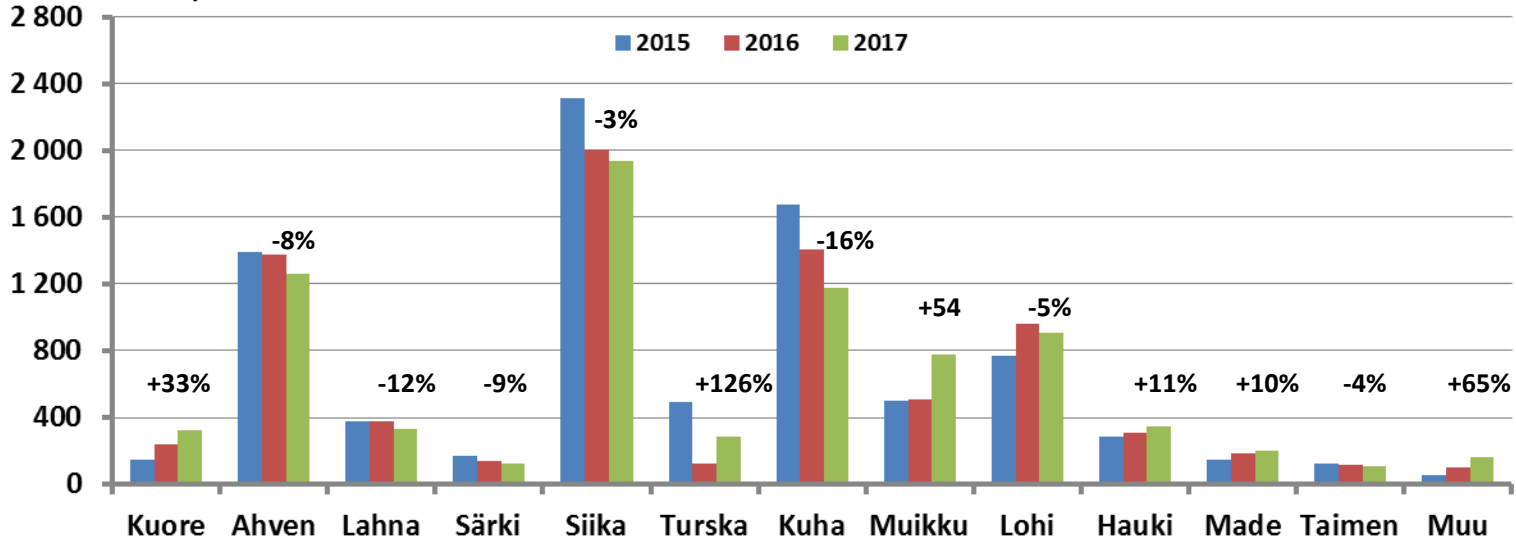
Rannikkokalastuksen saaliin määrä ja arvo pysyivät edellisvuoden tasolla

Saalis, tn

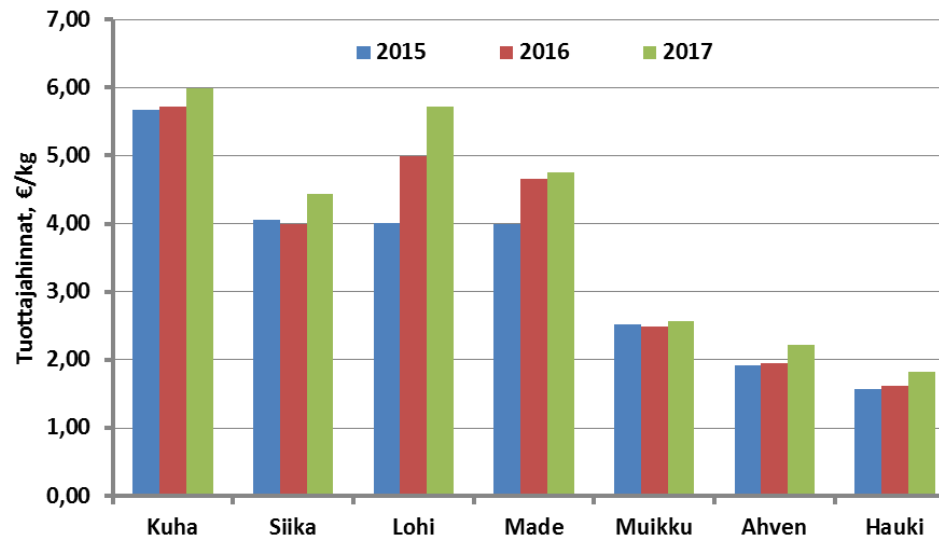
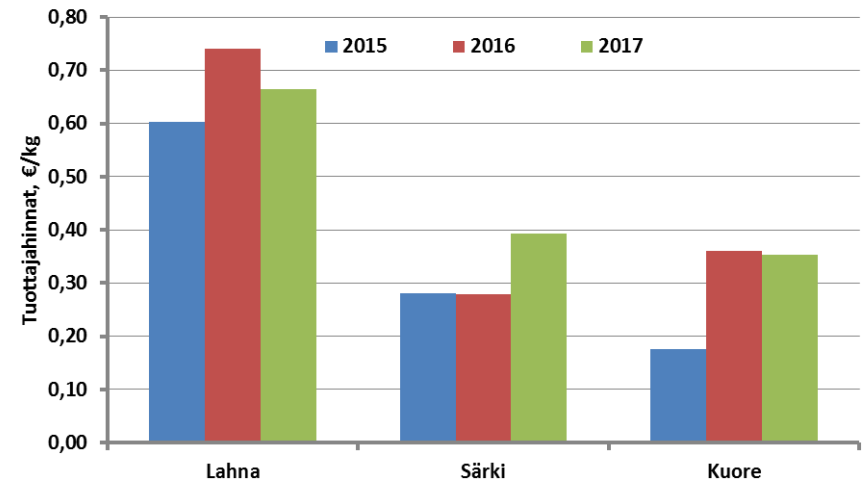
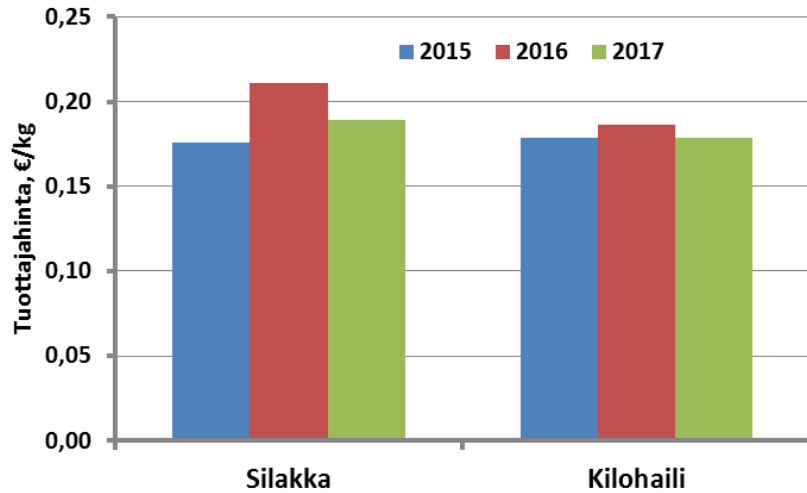
- Kokonaissaalis nousi 2% ja saaliin arvo 1%

Saaliin arvo, 1000 €

- Kuoreen ja muikun saalis ja arvo kasvoivat, arvokkaimpien lajien saalis ja arvo vähenivät

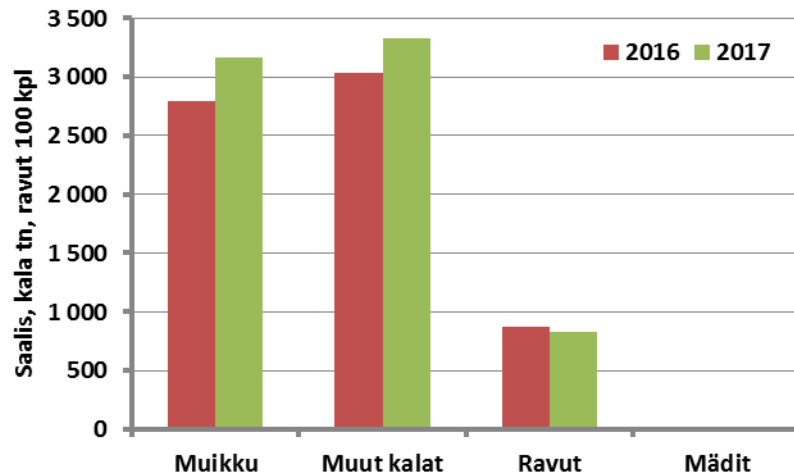
Rannikon arvokkaampien lajien hinnat nousivat edelleen

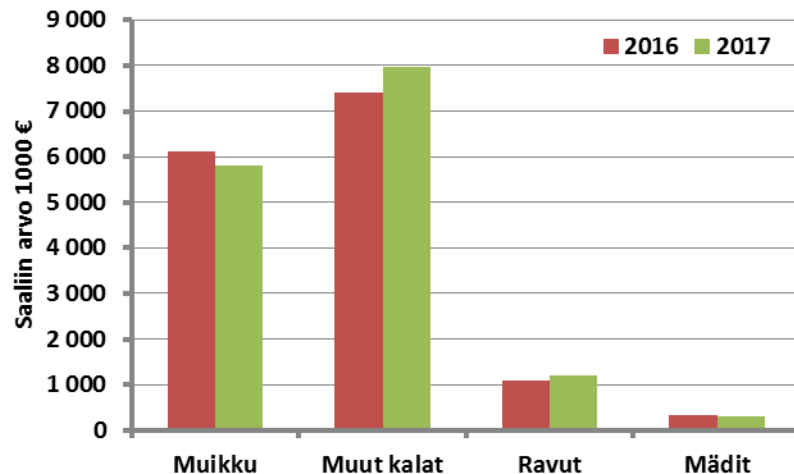
Sisävesiltä enemmän kalaa

Saalis 6,5 Milj. kg ja 0,8 Milj. rapua

Kalan saalis + 11 %
Rapusaalis - 8 %

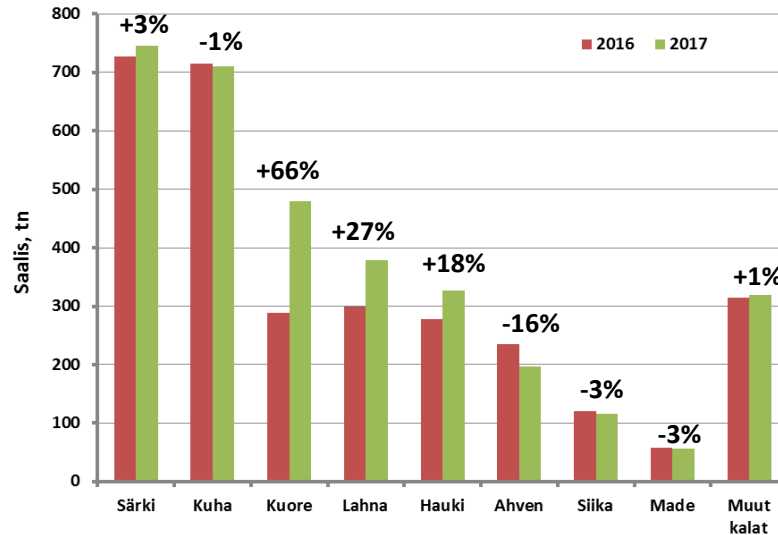
Saaliin arvo 17 Milj.

Kalan ja ravun saaliiden arvo + 2 %

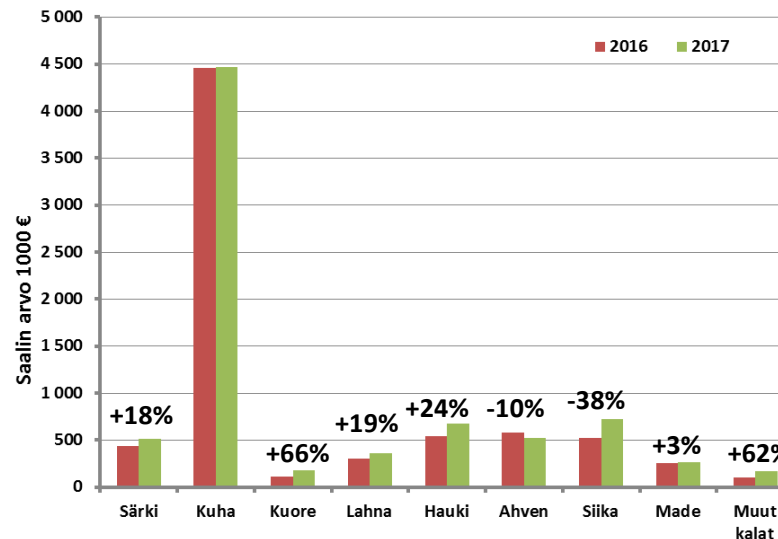
Kuha muikun jälkeen arvokkain laji sisävesillä

Saalis, tn

- Särjen ja kuhan saaliit suurimmat
- Kuoreen, lahnan ja hauen saaliit paranivat, ahvenen heikkeni

Saaliin arvo 1000 €

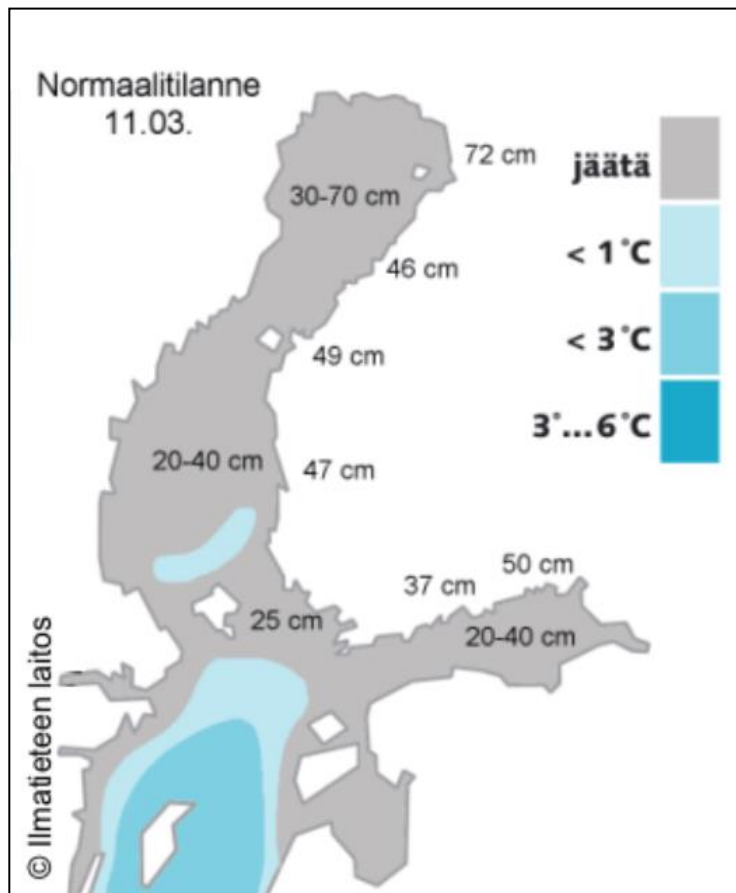
- Lähes 60 % muun kalan kuin muikun arvosta on kuhaa

Sääolosuhteet

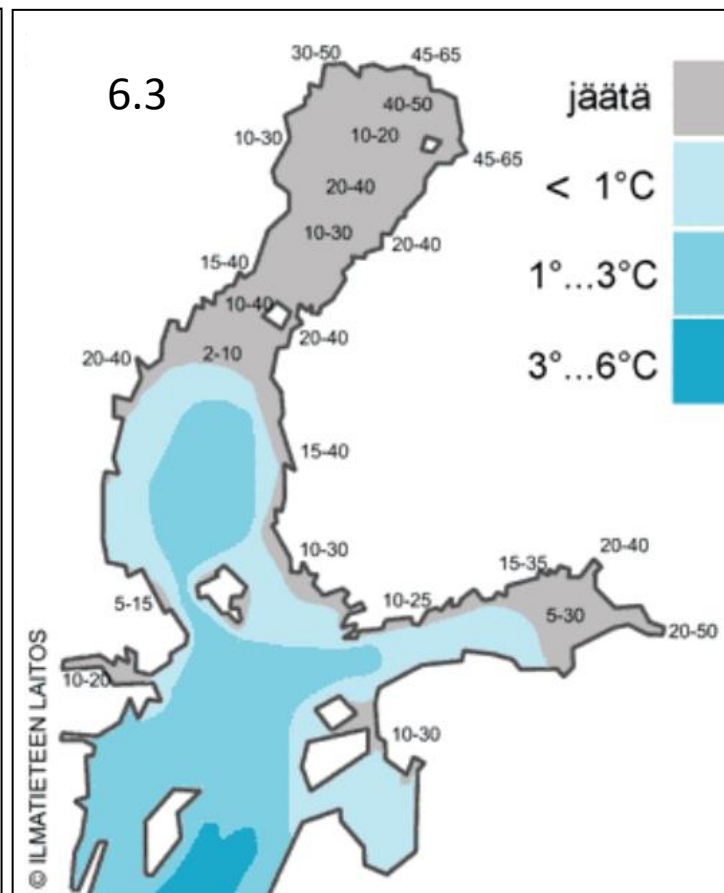

Jälleen vähäinen talvi etelärannikolla

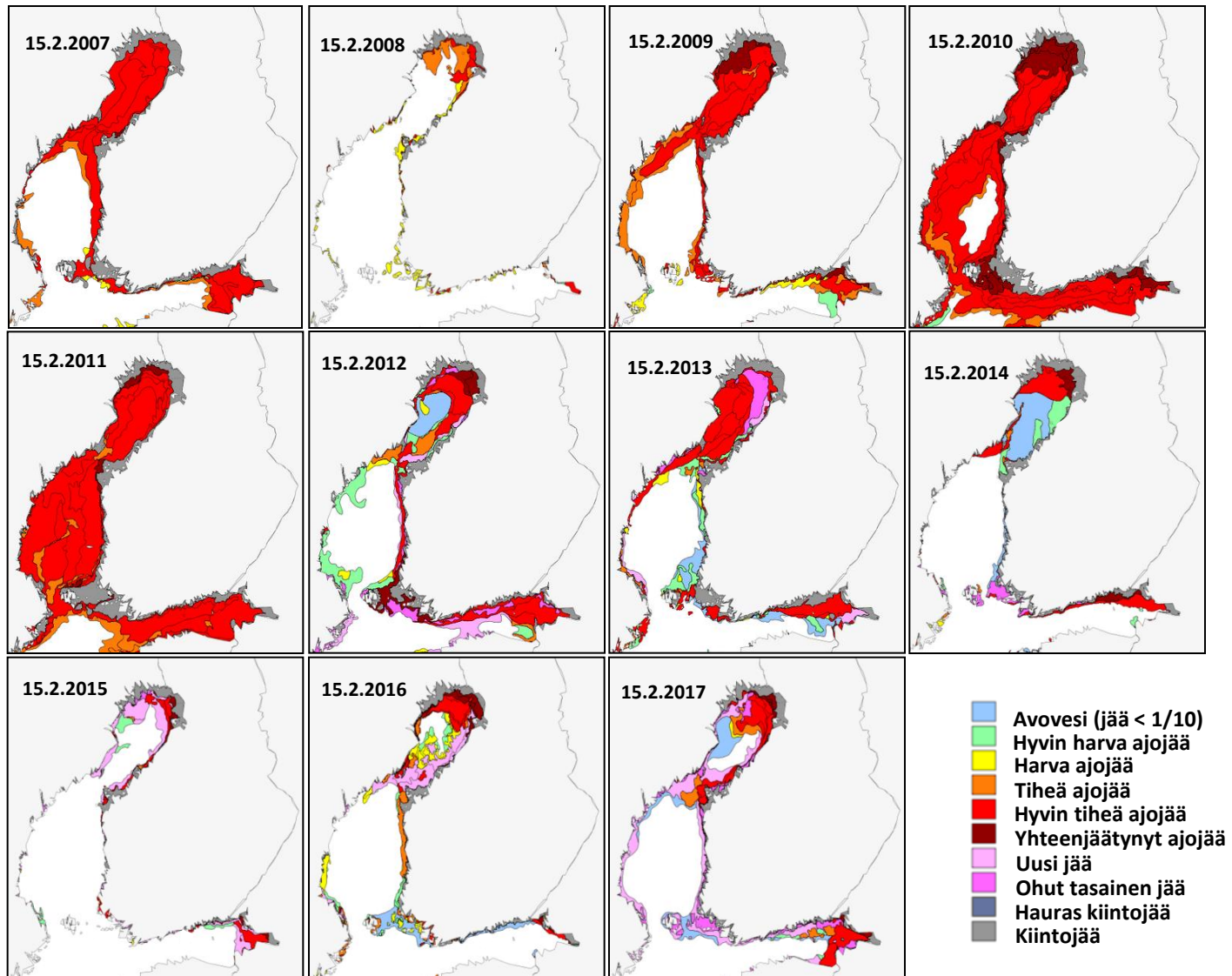
Keskimäärin 1965-1986

2017

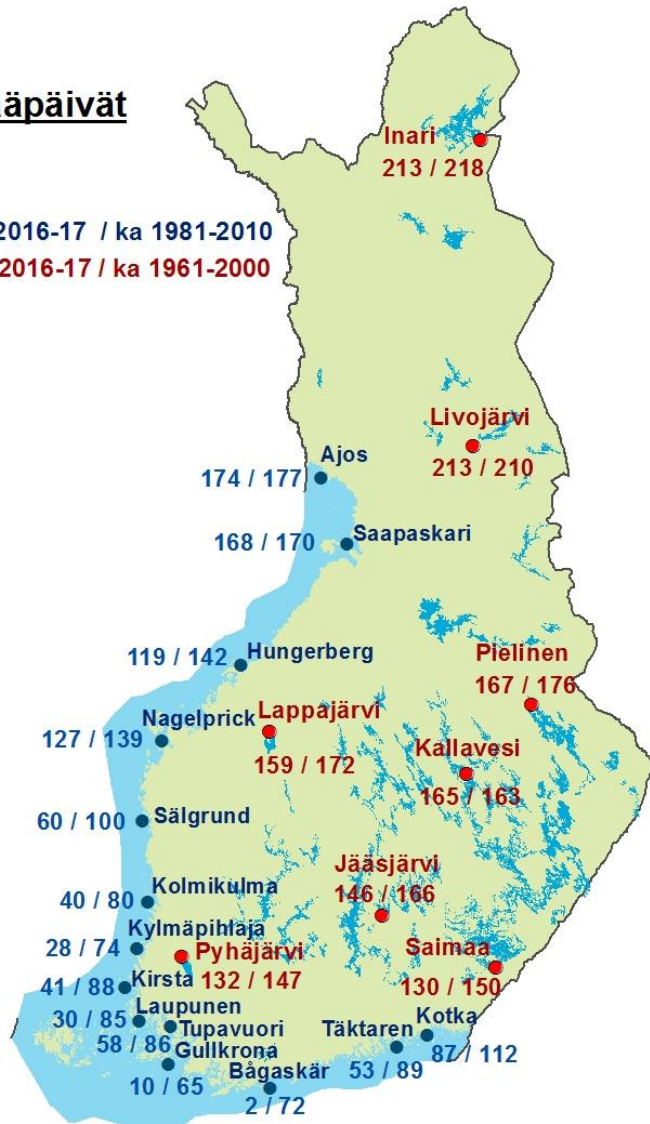
Talvet olleet jo pitkään leutoja

Talvikalastuskausi jäi lyhyeksi

Jääpäivät

Meri: 2016-17 / ka 1981-2010
 Järvi: 2016-17 / ka 1961-2000

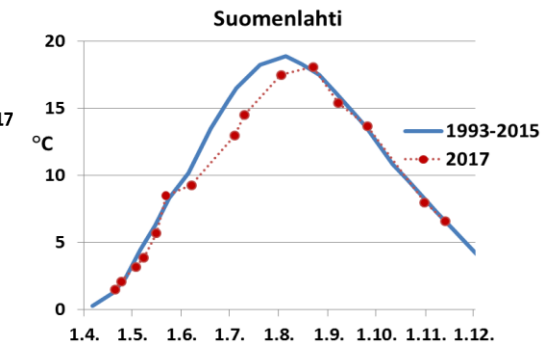
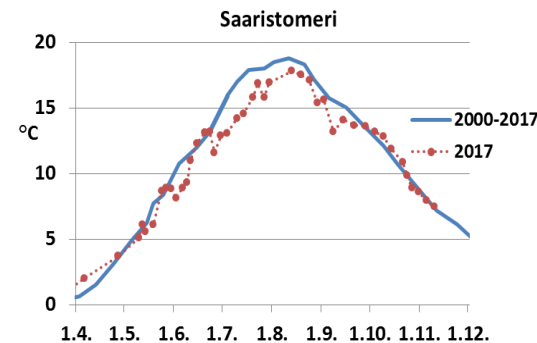
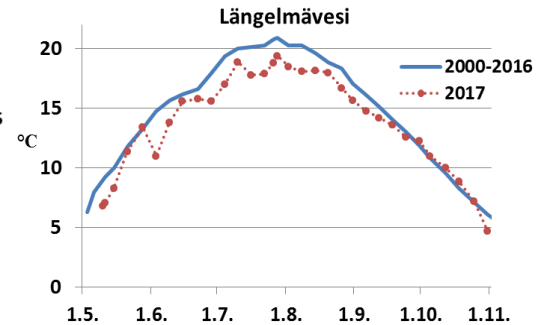
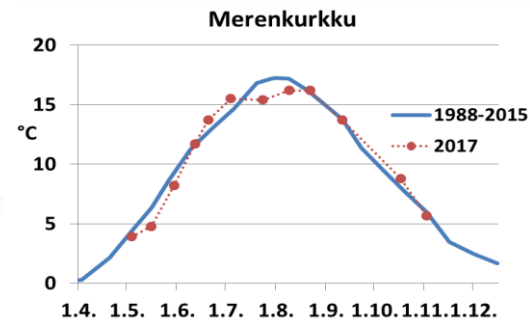
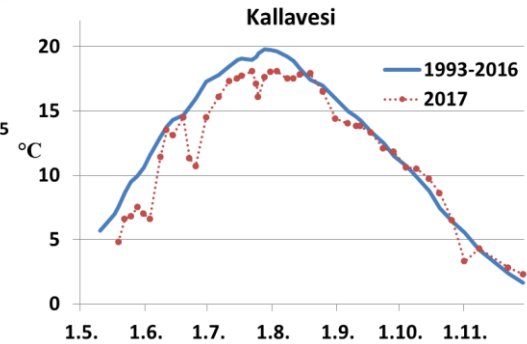
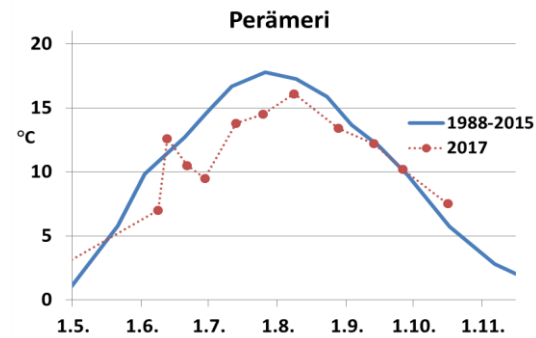
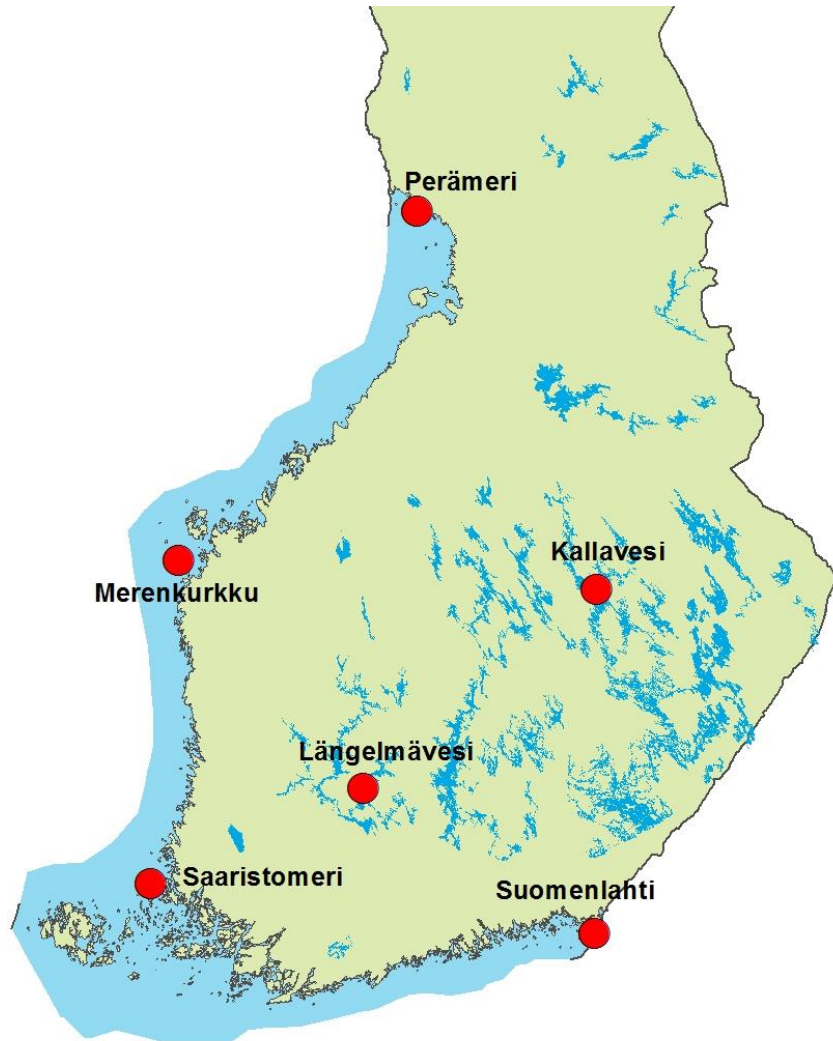
Jääpeiteaika

Merialue	Pysyvä jääpeite tulee		Pysyvä jääpeite päättyy		Kaikkien jääpäivien ero 2016/2017 - ka 1981-2010
	1981-2010	2016/17	1981-2010	1981-2010	
Ajos	24.11.	4.12.	22.5.	8.5.	-3
Saapaskari	27.11.	4.12.	11.5.	6.5.	-2
Hungerberg	16.12.	31.1.	15.4.	24.4.	-23
Nagelprick	13.12.	7.12.	8.4.	23.4.	-12
Sälgrund	5.1.	7.2.	21.3.	2.4.	-40
Kolmikulma	12.1.	14.2.	26.2.	24.3.	-40
Kylmäpihlaja	16.1.	-	-	24.3.	-46
Kirsta	9.1.	12.2.	28.2.	2.4.	-47
Laupunen	17.1.	27.2.	14.3.	5.4.	-55
Tupavuori	10.1.	10.2.	22.3.	30.3.	-28
Gullkrona	25.1.	15.2.	21.2.	2.4.	-55
Bågaskär	21.1.	-	-	30.3.	-70
Tägtaren	10.1.	7.2.	19.3.	3.4.	-36
Kotka, sisäsätama	28.12.	5.1.	26.3.	7.4.	-25

Järvet	Näköpiiri jäässä		Jään katoaminen näköpiiristä		Jääpeitepäivien ero 2016/17 - 1961-2000	Näköpiiri jäässä 2017
	1961-2000	2016/17	1961-2000	2016/17		
Inari	17.10.	5.11.	11.6.	30.5.	-5	30.10.
Lappajärvi	18.11.	5.11.	11.5.	11.5.	-13	22.11.
Pielinen	20.11.	6.12.	22.5.	16.5.	-9	11.12.
Kallavesi	30.11.	5.12.	19.5.	13.5.	2	27.12.
Pyhäjärvi	1.12.	13.11.	11.4.	30.4.	-15	10.1.
Jääsjärvi	17.11.	7.11.	23.4.	4.5.	-20	7.12.
Saimaa	30.11.	11.12.	20.4.	30.4.	-20	12.1.

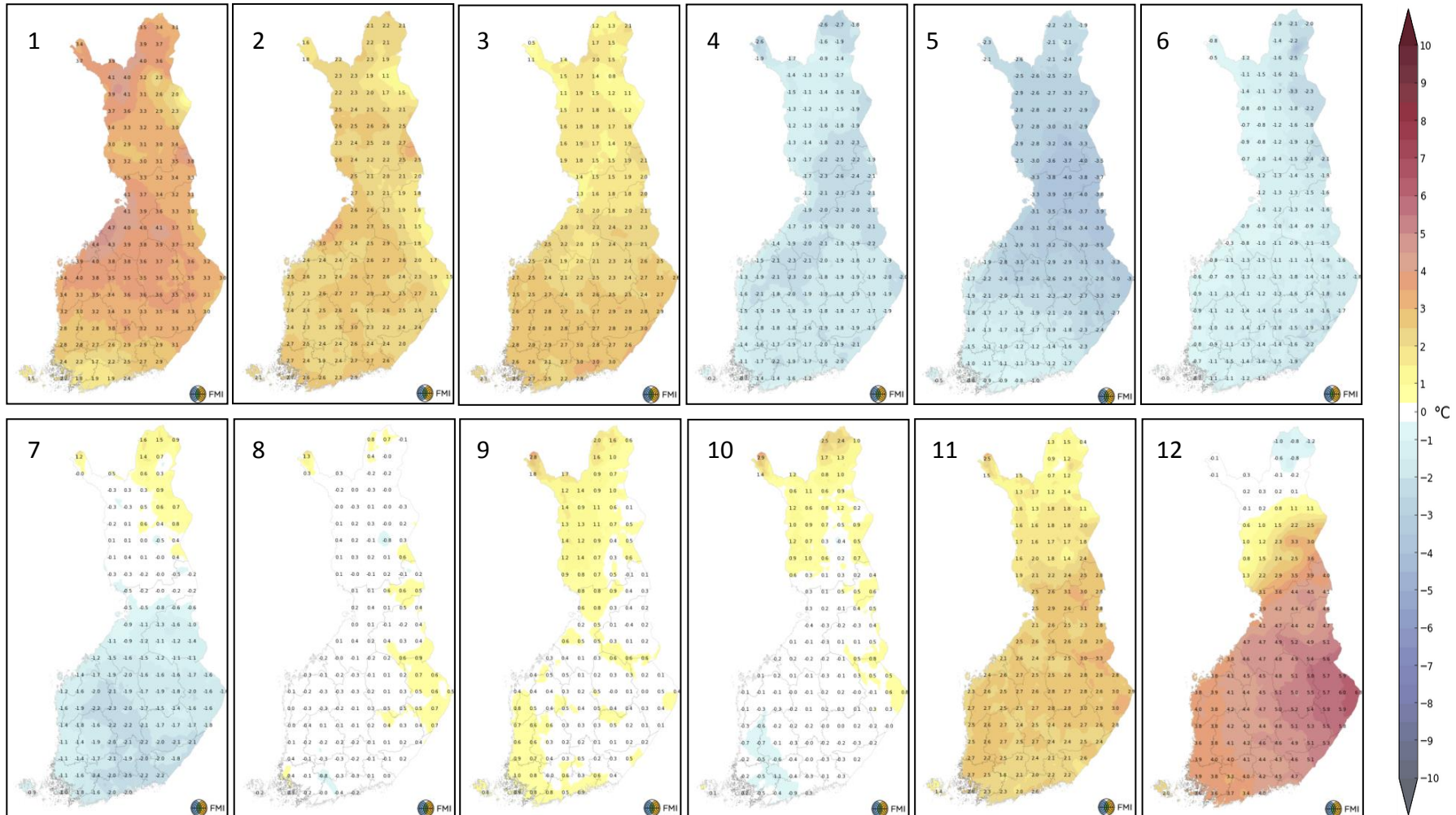
Vedet pysyivät kesällä kylminä

Pintaveden lämpötilat

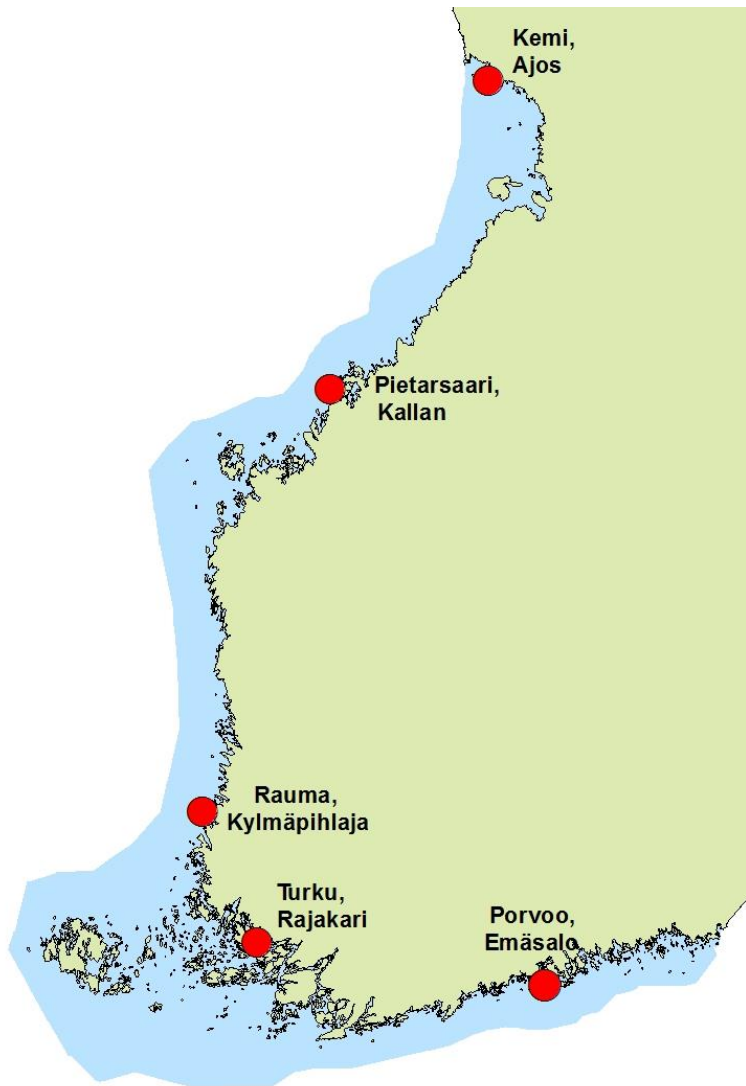
Lämmin talvi – kylmä kevät ja kesä

Vuoden 2017 keskilämpötilan poikkeama vertailukaudesta 1981-2010

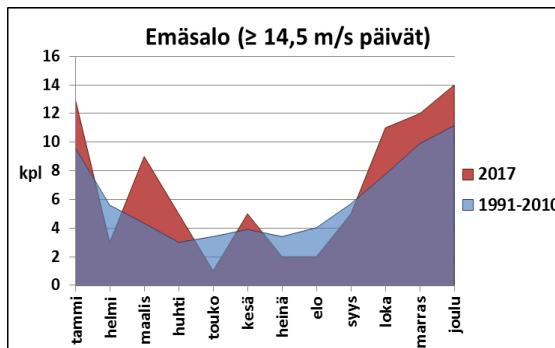
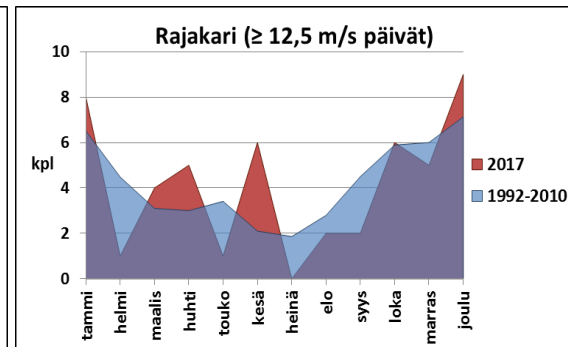
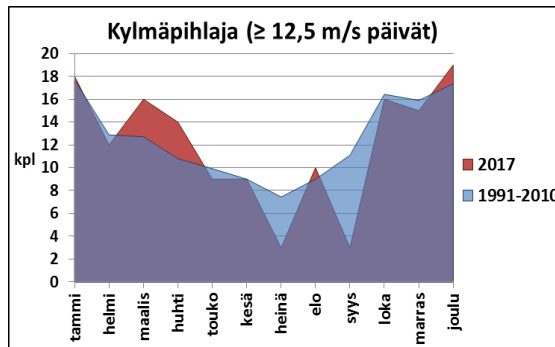
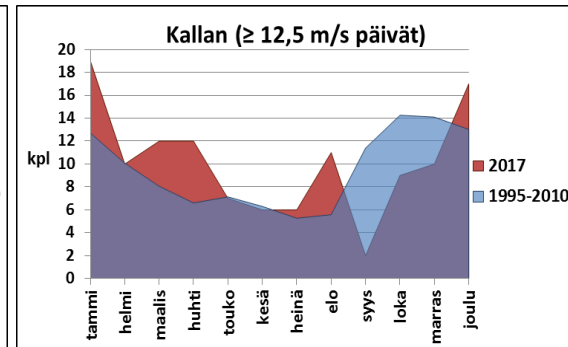
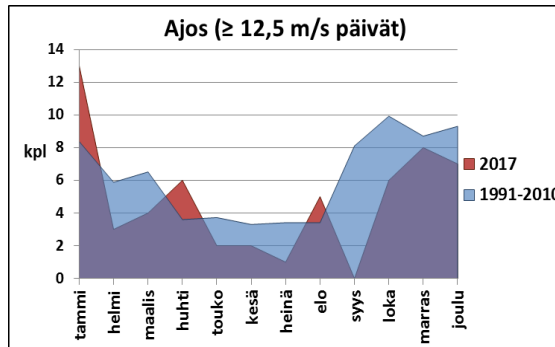

Myrskyinen tammikuu - vähätuulinen syyskuu

Tuulipäivien määrä

Myrskypäivät (≥ 21 m/s), merialue		
	2017	1994-2017
tammi	6	2,8
helmi	1	1,9
maalis	1	1,5
huhti	0	0,8
touko	0	0,4
kesä	1	0,3
heinä	0	0,2
elo	0	0,3
syys	1	1,3
loka	3	2,3
marras	1	3,5
joulu	1	3,7
Yht.	15	19

Kalastajien näkemyksiä

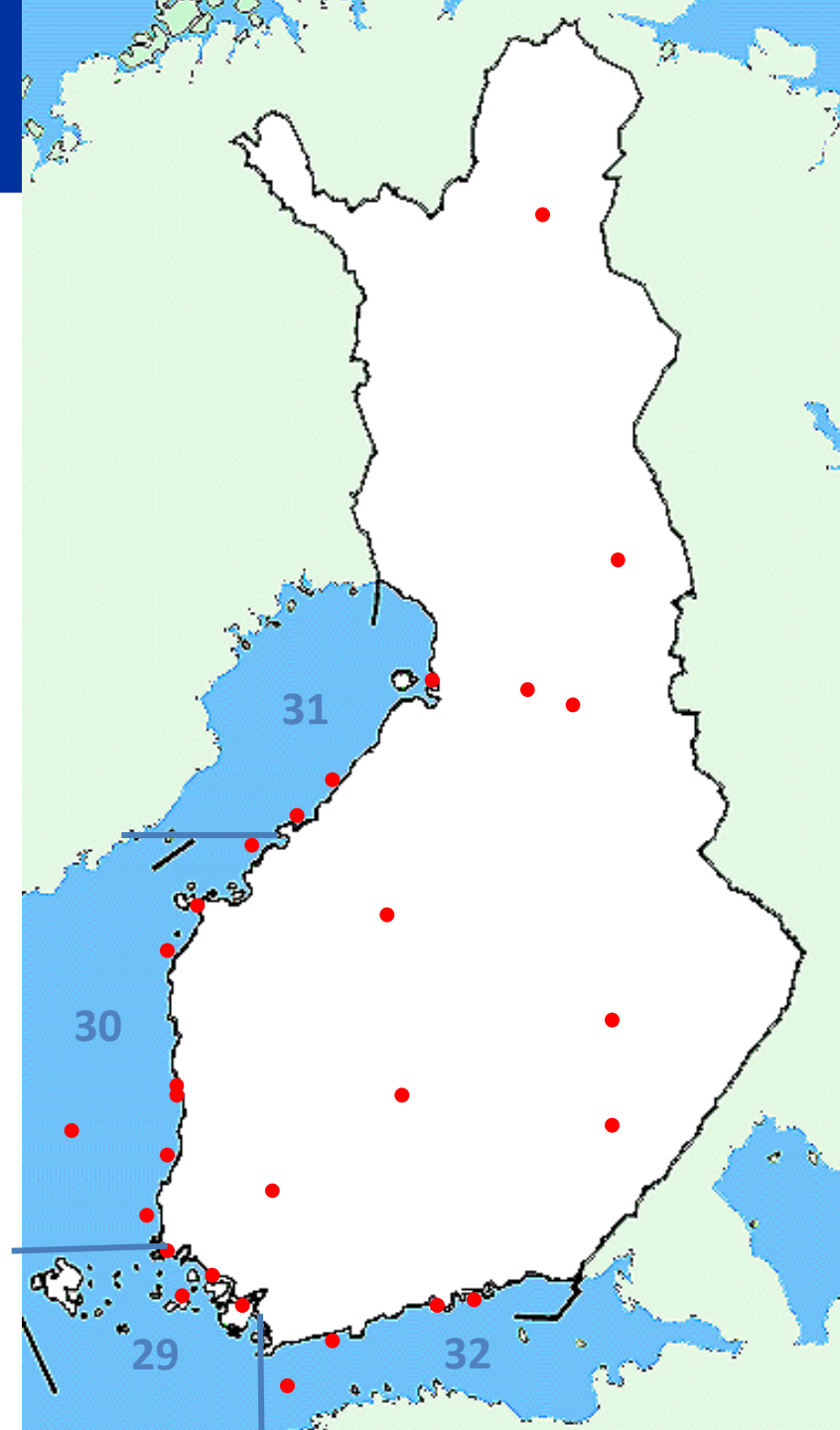
Henkilökohtaiset haastattelut

Kalastajat

28 kaupallista kalastajaa

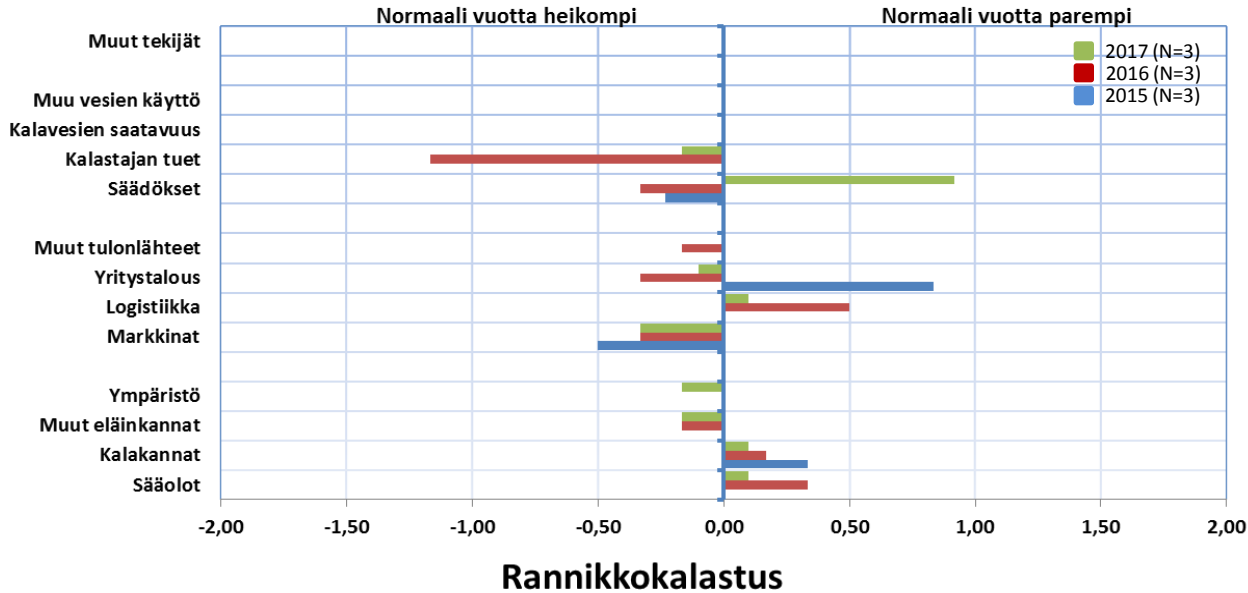
- Suomenlahti 4
- Saaristomeri 4
- Selkämeri 5
- Merenkurkku 3
- Perämeri 3
- Sisävedet 9

- Troolikalastajia merellä 3
- Troolikalastajia sisävesillä 4

Karttakuvassa: ● = Kalastaja, Sinisellä ICES-ruutujen numerot ja rajat

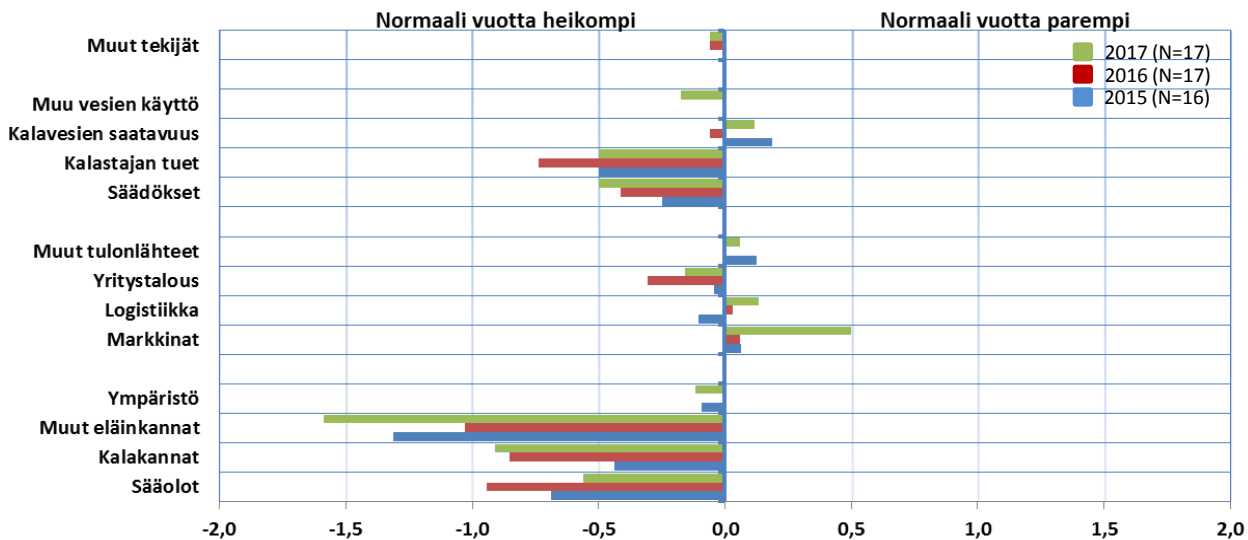

Merikalastajat arvioivat tulokseen vaikuttaneita tekijöitä

Merialueen troolikalastus

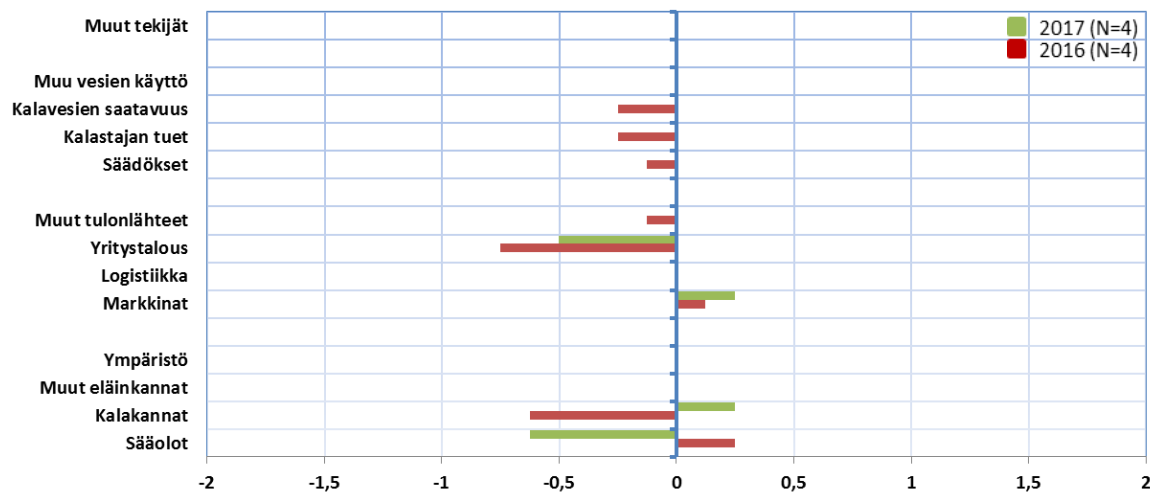
- Investointituet käynnistyneet, kalastusvakuutusikäntö muuttuivat
- Toimijakohtaiset kiintiöt myönteinen uudistus
- Työvoiman heikko saatavuus
- Polttoaineen hinnat vakaat
- Kalajauhotehdas toimii hyvin, mutta Tanskan kysyntä väheni
- Kalaa oli hyvin, jäät eivät kalastuksen esteenä, vähän pahoja myrskyjä

- Lopettavilta kalastajilta jää pyyntipaikkoja muille
- Kalastusvakuutusuojan heikentyminen ja hylkeensietopalkkion pienentyminen
- Kalan kysyntä erittäin hyvä
- Hylje- ja merimetso-ongelmat pahemmat kuin koskaan
- Vähän kalaa
- Lyhyt talvikausi, tuulinen kesä 20

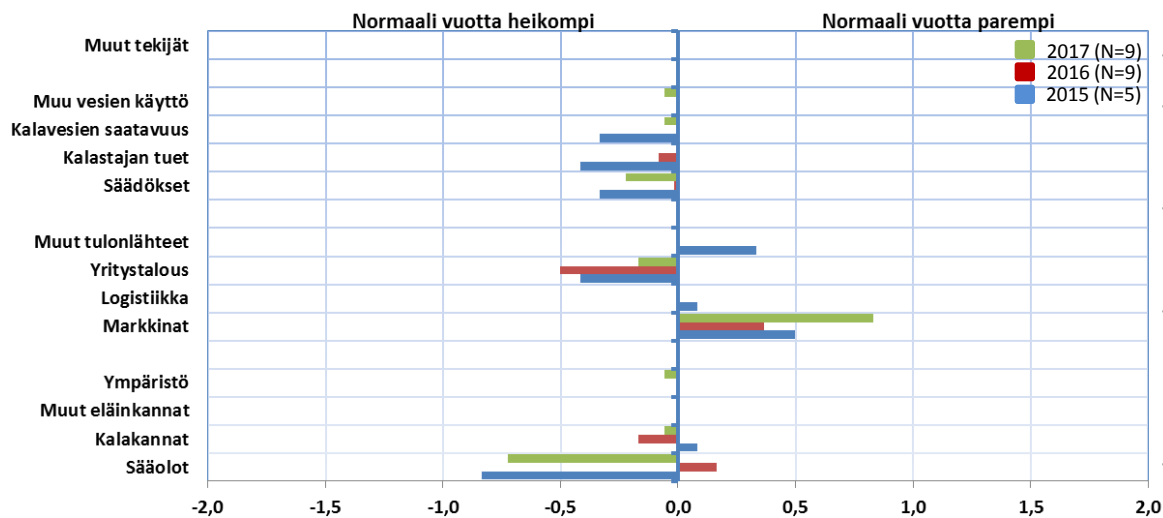
Sisävesikalastajat arvioivat tulokseen vaikuttaneita tekijöitä

Sisävesitroolaukset

- Monin paikoin ongelmia saada kalavesiä osakaskunnilta
- Tukien huono soveltuvuus
- Muikkua on, mutta se on pientä
- Iso muikku käy kaupaksi, pienellä markkinointiongelmia
- Kylmä kevät ja kesä, muikku myöhään pyyntialueille

Muu sisävesikalastus

- Tukien sovellettavuus huono
- Työvoiman heikentynyt saatavuus, pyydyksiin kohdistuva ilkivalta
- Huoli kaupallisen kalastuksen luvista tulevissa kalatalousalueissa (KHS:t)
- Muikun ja muiden kalojen ja kalatuotteiden kysyntä kasvaa, pieni muikku ongelmallisin
- Kylmä kevät ja kesä, jäät tulivat vasta 2018

Luonnonolosuhteiden vaikutus kalastukseen

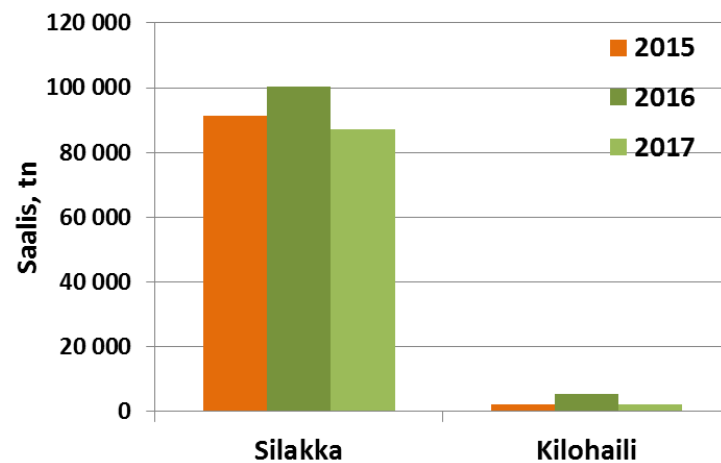

Selkämerellä hyvin silakkaa – Saaristomerен rysäsaalis jäi pieneksi

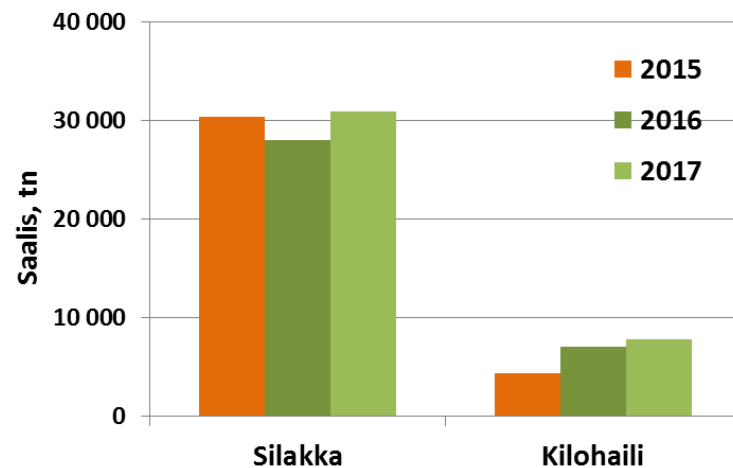
Kalastajat

- Suomenlahdella
  - Paljon kilohailia, mutta pieni kiintiö rajoitti pyyntiä, lyhyitä vetoja, jotta pienestä kiintiöstä enemmän elintarvikekalaksi
- Saaristomerellä
  - Jäätä vain 2-3 viikkoa, keväällä vesi kirkkainta 30 vuoteen
  - Länsaukolla ja Iniön aukolla tammikuussa paljon normaali-kokoista silakkaa, helmikuusta kala hukassa, maaliskuussa kala takaisin ja huhtikuussa hyvät saaliit
  - Airistolla ei ollut silakkaa, rysäsaalis olematon, rysiä ei enää jatkossa pyyntiin
  - Pohjoisella Saaristomerellä normaalia heikompi rysäpyynti-kausi: Pyynti alkoi viikolla 18, jolloin pääosa saaliista, Hakkeenpäässä ja Velkualla saatiin alkukevällä hyvin vähän silakkaa, sisempää saalista tasaisemmin, Velkualta silakkaa juhannuksen jälkeen ja saalista heinäkuussakin
- Selkämerellä
  - Jäistä ei ongelmia
  - Troolisilakka isompaa kuin Saaristomerellä
  - Syksyllä ja joulukuussa muutama kova myrsky, mutta syksyn saaliit kaikilla normaalia parempia

Selkämeren ja Merenkurkun saaliit 2015/2016/2017

Lounais-Suomen (sis. Ahvenanmaa) saaliit 2015/2016/2017

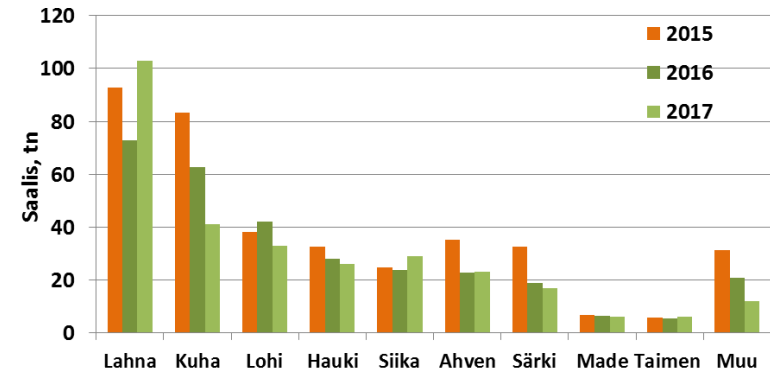

Suomenlahdella kylmä kesä pidensi lohikautta

Kalastajat

- Heikko jäätalvi, sisälahdissa kuitenkin jäältä kalastusta 2-3 kuukautta
- Veden laatu merellä parantunut, vaikka sateiden jälkeen sameutta jokivesistä, rakkolevä lisääntynyt ja rysiä puhdistettava useammin
- Hylkeet estivät kevään verkkopyynnin, tuulisuus haittasi rysien laskua touko-kesäkuussa, kylmä kesä pidensi lohen pyyntikautta - kohtuulliset saaliit, syksyn tuulista ei isoa haittaa rysäpyynnille
- **Emäsalossa** heikosti siikaa, **Loviisan ja Inkoon** edustalla siikasaaliit parantuneet
- Kuhan talviverkkosaalis vähentynyt, **Loviisassa ja Inkoossa** edellisvuotta heikommät saaliit
- Ahvenen, hauen ja särkikalojen saaliit vähentyneet, **Inkoossa** ahvenen elpymisen merkkejä
- Yksittäisiä turskia, kampela hitaasti elpymässä

Suomenlahden saaliit 2015/2016/2017

- Hylje- ja merimetsohaitat entistä vakavammät
  - Verkkokalastus avovedessä hylkeiden vuoksi mahdotonta
  - Kumpaakin lajia enemmän ja kauemmin matalissa rantavesissä
  - Merimetsot entistä uskaliaampia
- Läntisellä Suomenlahdella meduusa-ongelmia
  - Tukkivat rysäpesät, tukehduttavat kaloja ja lisäävät työmäärää

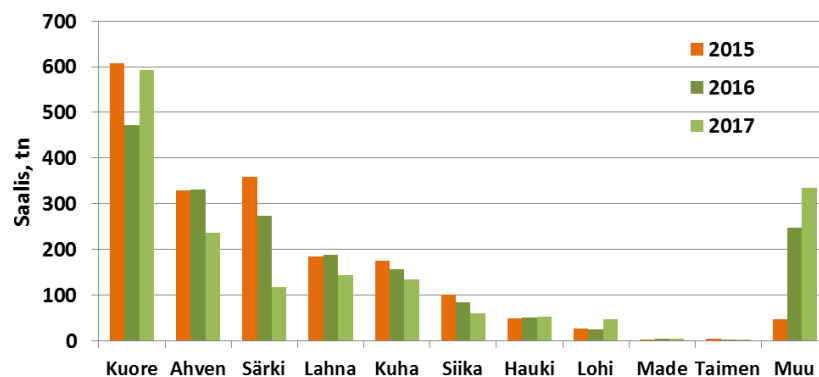

Saaristomeren kalastuksessa vaikea vuosi

Kalastajat

- **Piikkiö:** Vähän jäitä, vedet kirkkaita, mutta normaalia enemmän tuulipäiviä, hylkeet aikaisin keväällä pyyntipaikalla, alkusyksystä kuukauden kuhaa, mutta katosivat kun hylkeet tulivat, merimetsoja sisälahdissa
- **Parainen:** Sisäsaaristosta kuhaa toukokuussa, syksyllä huonommin ja joulukuussa loppui
- **Naantali:** Askaistenlahdesta maaliskuussa kuhaa syvältä, eivät tulleet matalaan lainkaan vaan hävisivät keväällä kokonaan, koska hylkeitä ja merimetsoja niin paljon, verkkopyynti lopetettiin toukokuussa, syksy maltillinen ja joulukuu kohtuullinen, keväällä haukea hyvin, syksyllä heikosti, paljon lahnaa, ahvenvuosi heikko ja siika kadoksissa, hylkeet koko vuoden Airistolla, merimetsoja paljon Ruissalossa, silakasta löydettiin loisia (vrt. turskamato)
- **Taivassalo:** Vesi keväällä kirkasta, ei ruskeaa leväkukintaa, kuoreen pyyntiä 3 viikkoa, normaali saalis, keväällä vähemmän hylkeitä, mutta merimetsoja paljon, käännyttivät jopa silakkaparven rysiltä kahdesti, ahventa hieman edellisvuotta enemmän, särki kadonnut, lahnaa paljon, hylkeet pilasivat syksyn kuhankalastuksen, madekannat elpymässä pikkuhiljaa

Lounais-Suomen (sis. Ahvenanmaa) saaliit 2015/2016

Selkämerellä hyljehaitat suuremmat kuin koskaan

Kalastajat

- **Pyhämaa:** Sateista ja tuulista, merimetso- ja hyljehaitat suuremmat kuin koskaan, merimetsoparvia paikalla kunnes kala loppuu, haukea vähän, karisiian ja ahvenen taantuminen jatkuu, kiviniilka kadoksissa, keväällä ei saalista, syksyllä vaellussiikaa
- **Luvia-Säppi-Kuuminainen- Kokemäenjokisuu:** Hyvät sääolot: Leuto talvi ja viileä kevät. Eväleikattua lohta hyvin, silakkaa normaalia vähemmän, madetta hieman paremmin, kuhaa, lahnaa ja taimenta todella vähän, hyljeongelma kaikkien aikojen pahin, myös silakkaverkkopyynnissä, jokisuulla enemmän hylkeitä, hallit kyttäävät siivissä rysiin meneviä lohia, norppiakin enemmän, mutta niistä ei isoa haittaa, syövät pikkukaloja eivät revi pyydyksiä, merikotkat verottavat merimetsoja, haahkoja ja hanhia
- **Eteläinen Merikarvia:** Tuulinen kevät haittäsi, mutta kylmä kevät ja kesä pidensivät kalastuskautta, lohta viikon kauemmin, silakka tuli lähelle maata, eväleikattuja lohia paljon, siikaa huonosti koko kesän, ahvenkannat toipumassa kun merimetsoja karkotettiin, ei enää yksittäisiä häiriköhylkeitä vaan niitä paljon enemmän, estävät verkkopyynnin
- **Pohjoinen Merikarvia:** Särki, ahven, siika ja silakka eivät liikkuneet viileän kevään vuoksi, silakkaa saatiin myöhemmin hyvin ja 2 viikkoa kauemmin heinäkuulle asti, lohi ehti pohjoiseen ennen pyyntikauden alkua, hylkeitä entistä enemmän, Merikarvian jokisuun verkkokalastus loppui viikkoa aikaisemmin tämän vuoksi, merimetsoja häirinnän vuoksi nyt sopivasti, ulkosaariston levääntyminen jatkuu

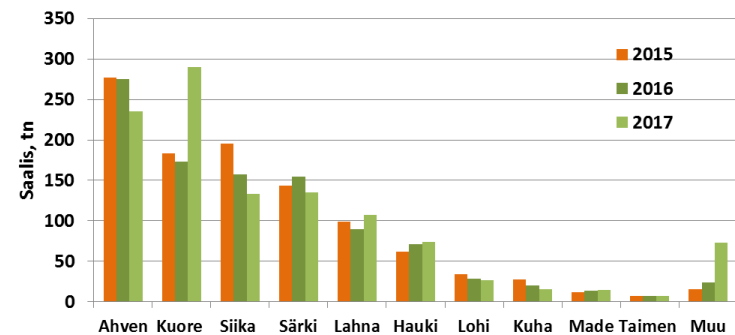

Merenkurkussa huonot siikasaaliit

Kalastajat

- **Korsnäs:** Aikainen kevät, normaali kesä ja tuulinen syksy, vähän säästä johtuvia pyydysvahinkoja, siika- ja ahvensaaliit huonoja, kuhaa hyvin loppukesällä ja syksyllä, hyljevahingot erittäin suuret, jää tuli myöhään, hylkeet pitkään sisäsaaristossa
- **Vaasa:** Tuulinen kesäkuu, paljon irtonaista levää, huhtikuussa Sundominlahden ruoppaus, veden lasku ja nousu aiheutti virtoja, jotka likasivat ja kuluttivat verkkoja, siikaa erittäin huonosti, keväällä kohtuullisesti ahventa, syksyllä ahvenet hävisivät, 60 % ahvenista merimetson nokkimia, kuhaa kohtuullisen hyvin, pieni lahna lisääntynyt, hylkeitä enemmän ja merimetsot tuplaantuneet, siiankalastus kannattamatonta, ulkosaariston matalassa mahdotonta pyytää siikaa
- **Luoto:** Kesäkuussa pohjoismyrsky aiheutti paljon vahinkoja, levää harvinaisen vähän, madetta, haukea, lahnaa, ahventa ja kuhaa hyvin, lohta ja vaellussiikaa huonosti, kari-siikaa hyvin, mutta hylkeet vaikeuttivat pyyntiä, hyljevahingot isot touko-kesäkuun vaihteessa ja syksyllä, ei merimetsokolonioita, mutta heinäkuussa isoja parvia

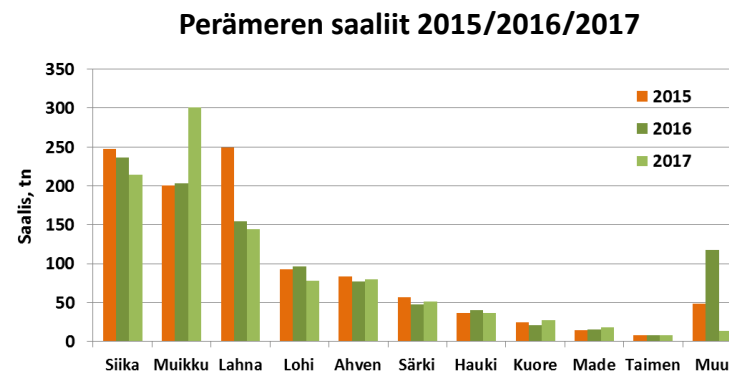
Selkämeren ja Merenkurkun saaliit 2015/2016/2017

Merimetsohaitat kasvussa Perämerelläkin

Kalastajat

- **Kokkola:** Lyhyt lauha talvi, heikot talvisaaliit, kesäkausi normaali, pikkusiikaa kohtalaisesti, mutta isoa siikaa ei pyydetty, koska se ei hylkeiden takia verkkoja ei kannata pitää yön yli pyynnissä (pikkusiika saadaan pikapyyntinä), hylkeitä entiseen malliin, mutta merimetsot lisääntyneet
- **Kalajoki:** Avovesikauden alussa myrskyjä ja ajojäitä, lohta hyvin – kiintiöt loppuivat pian, siikaa hyvin, mutta kalastus vaikeaa hylkeiden takia, hylje- ja norppahaitat lisääntyneet, hylkeet siirtäneet siian pyyntiä matalille alueille, joissa alkanut näkyä merimetsojen aiheuttamia haittoja, ei vielä merimetsokolonioita, Pyhäjokisuulla ruoppauksia, ei vaikutuksia Kalajoelle asti
- **Hailuoto:** Keväällä pitkään kylmää, avoveteen vasta 20. toukokuuta, vesi kylmää ja silakka ei tullut tutuille kutupaikoille koko kesänä ja siiat eivät näin ollen tulleet syömään silakanmätiä, maiva-, silakka- ja siikakanat aika normaalit, ahvenkanta laskussa, merimetsot lisääntyvät ja haittaavat verkkokalastusta, syövät paljon kalaa verkoista ja nokkivat niitäkin, joita eivät syö, avorysällä ei voi tämän vuoksi enää pyytää

Monissa järvissä vahvat muikkukannat

Kalastajat

- **Sää:** Talvikalastusolot alkuvuodesta hyvät, vahvat jäät ja vähän lunta, kevät ja kesä kylmä, syksyn säät normaalimpia ja vähän myrskyjä, loppusyksystä tuli jäät, mutta sulivat pois, Inaria lukuun ottamatta pysyvä jää tulivat vasta vuonna 2018, Inarissa jäät tulivat normaalisti joulukuussa, ainakin Inarissa ja Kuusamossa sateinen kesä, Kuusamon järvissä vesi korkealla, huuhtoumat lisääntyneet ja jonkin verran piileväongelmia
- **Muikku:**
  - **Pyhäjärvi:** Muikkua keväällä paljon, mutta liian pientä, syksyllä hyvä kasvu ja kala isoa, kutu onnistui hyvin, muikun rysäpyynti ei onnistunut hyvin, koska muikku oli oudosti syvänteiden reunoilla, muikkua saatiin kuoreen kalastuksen sivusaaliina
  - **Päijänne:** Muikkukannat nousussa, syksyn saaliissa mukana pientä muikkua.
  - **Saarijärven reitti:** Muikkukanta vahva.
  - **Suur-Saimaa:** Vuosiluokka 2016 runsas, joten pientä muikkua paljon. Isompaa heikosti. Kylmän kevään ja kesän vuoksi muikku syvänteiden päälle keskimääräistä myöhemmin ja muikun kasvu hidasta.
  - **Puruvesi/Haukivesi/Kermajärvi/Paasivesi:** Muikkukanta keskinkertainen, paitsi Haukivesi heikko. Hottakanta hyvä paitsi Puruvedellä. Muikku viihtyi kylmän veden takia matalassa, mikä heikensi saaliita.
  - **Oulunjärvi:** Muikkukanta ennallaan tai parantumassa, kalan koko kasvanut.
  - **Pohjois-Kuusamo, Kitkanjärvi/Kallunki/Räväjärvi:** Muikkukanta hyvä, talvella frittimuikkua paljon ja kutumuikkua kahta vuosiluokkaa. Vuoden 2017 vuosiluokka heikko, mikä näkyi alkutalven nuottasaaliissa.

Rapukannat paikoin heikentymässä

Kalastajat

- Muut kalat ja eläinlajit:

- **Pyhäjärvi:** Kylmä kevät vaikeutti ahvenen ja särjen pyyntiä, paljon kuoretta, syksyllä särkeä hyvin paljon, rapusaalis kohtuullinen, ahventa hiukan normaalia vähemmän, siikaa huonosti, merimetsoja vähemmän kuin 2016 ja 2017
- **Päijänne:** Kuhakannat entisellään.
- **Saarijärven reitti:** Rapukanta heikentynyt, ei muita muutoksia. Pyhäjärven Suletunnevilla alkoi tuotanto, ei vielä havaittavia vaikutuksia.
- **Luodonjärvi:** Syksyllä hyvin kuhaa, madetta ja ahventa huonosti
- **Suur-Saimaa:** Taimenia ja lohia hieman enemmän - palautetaan järveen. Täplärapusaalis huono, kuorenvaihto myöhästyi, merimetsot ja norpat lisääntyneet, norpista ei haittaa
- **Puruvesi/Haukivesi/Kermajärvi/Paasivesi:** Ei ilmeisesti isoja muutoksia, merimetsot runsastuneet, norpat lisääntyneet, ei haittaa troolaukselle, mutta rajoita rysäpyyntiä
- **Oulujärvi:** Kuhakanta heikko, ehkä ylikalastus syy, uutta kuhaa tulossa, haukikanta hyvä, mutta madekanta heikko. Särki ja lahna lisääntyneet. Särki pientä (6-7 cm), ei kelpaa käsittelyyn (tarvitaan 15 cm).
- **Kitkanjärvi/Kallunki ja Kuontijärvi:** Kevätkutuiset kalat runsastuneet, siika- ja madekannat pienentyneet.
- **Inari:** Ei muutoksia kalakannoissa, kesällä paljon siitepölyä (mänty, suopursu), mikä likasi verkkoja

Taloudelliset tekijät

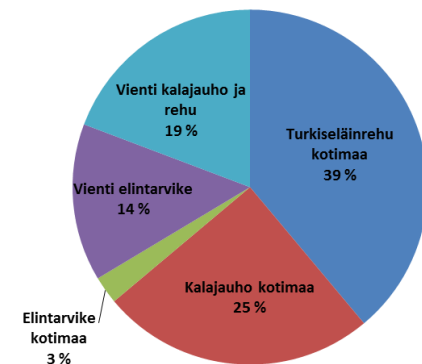

Silakan kysyntä Tanskaan väheni

Kalastajat

- Silakkaa ja kilohailia myytiin kotimaan jalostukseen, elintarvikevientiin, kalajauhoksi ja turkiseläinten rehuksi
- Ruotsiin rantautus väheni, koska Tanskan kalajauhotehtaiden kiinnostus Selkämeren kalaan pieneni, kun Tanskan oma teollisuuskalakiintiö suureni huomattavasti.
- Venäjän tuontikielto häytti edelleen silakan, kilohailin ja kuoreen vientiä. Venäjälle vietiin viime vuoden tapaan maustekalaa, pakastettua silakkaa vietiin Valko-Venäjälle ja silakalle uusia markkinoita mm. Itä-Euroopasta.
- Silakan ja kilohailin hinnat 2017
  - Kotimaan turkisteollisuus: 14-18 snt/kg
  - Ruotsiin rantautetusta kalajauhon tai turkiseläinten rehun raaka-aineesta 9-12 snt/kg
  - Vientisilakka tai kilohaili 15-25 snt/kg
  - Kotimaan kalajauhotehdas 16-20 snt/kg
  - Kotimaan fileesilakka 25-75 snt/kg (tsekkaa).
  - Kuore Saaristomeri 33-50 snt/kg, Selkämeri 40 snt/kg
- Saaristomerellä silakan ja kuoreen rysäsaaliit normaalia pienemmät
- Saaristomerellä rysäkuoreen hinta nousi hieman, mutta pysyi edelleen huippuvuosiin nähden alhaalla

Silakan ja kilohailin käyttö 2017
150 milj. kg

Luonnonkala ei riitä kaikille ostajille

Kalastajat

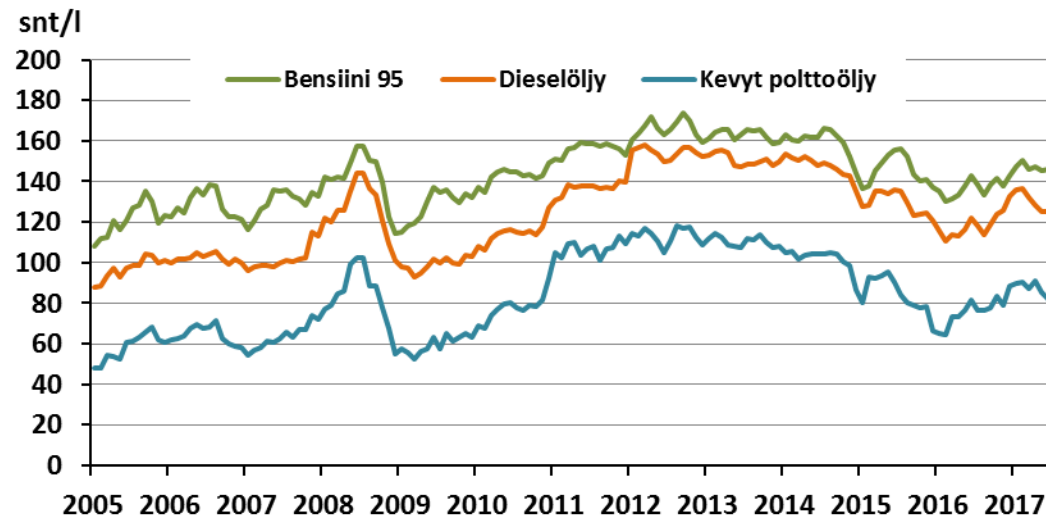
- Luonnonkalojen kysyntä on hyvä, mutta kalan saatavuus rajoittaa mahdollisuuksia vastata kysyntään, kala ei riitä kaikille ostajille
- Yhä useampi kalastaja myy suoraan kuluttajille, tukut maksavat enemmän ja järjestävät logistiikan entistä paremmin
- Luonnonlohen hinta noussut, Norjan lohen korkea hintataso vaikuttaa osaltaan lohen ja muiden lajien hintaan, useat kalastajat nostaneet hintojaan
- Särjen, ahvenen, lahnan ja hauen kysyntä kasvussa, uusia jalostamoita eri puolelle Suomea, maahanmuuttajat arvostavat särkikaloja, särkimassojen kysyntä paikoin isompaa kuin mahdollisuus tarjota
- Lounais-Suomen luonnonkalakaupassa edelleen muutoksia
  - Kala-apu Oy Turussa lopetti toimintansa
  - Kalaset Oy Uudessakaupungissa jatkaa Kalarannan Vihannes Oy:n keräilylinjoja
- Sisävesillä iso muikku menee erityisesti perattuna hyvin kaupaksi, pienen muikun markkinoinnissa ajoittain ongelmia

Polttoaineen hinta vakaa

Kalastajat

- Polttoaineen hinnoissa ei merkittäviä muutoksia
- Polttoaineen hinta tärkeä troolikalastajille, mutta ei yleensä kovin suurta merkitystä muille kalastajille

Tärkeimpien öljytuotteiden kuluttajahinnat (sis. alv)

Työvoiman saatavuus entistä pahempi ongelma

Kalastajat

- Työvoiman saatavuus edelleen vaikeutunut
  - Pohjois-Suomessa matkailu kasvaa ja työllistää - kalastukseen ei riitä aputyövoimaa
  - Koulutetun ja osaavan työvoiman saanti erittäin vaikeaa
  - Ukrainasta saisi hyvää työvoimaa, mutta EU:n ulkopuolelta vaikea palkata työvoimaviranomaisen nihkeyden vuoksi, tarveharkinta pitäisi poistaa,
  - Meritroolareihin kausityövoimaa voi saada, jos hyvä alus ja paljon kalaa (hyvät tienestit), muutoin hyvin hankalaa
- Hylkeet lisänneet rannikolla kalastuskustannuksia:
  - Verkkokalastus loppuu tai siirrytään pienien verkkomäärien ripotteluun sinne tänne mataliin vesiin (jos edes jostain saisi kalaa) tai hyvin lyhyisiin pyyntiaikoihin, esim. verkot nostetaan heti laskun jälkeen (tällöin erillistä kokemisreissua ei tarvita)
- Kuljetustukien häviäminen vaikeuttaa paikoin pienien erien toimittamista markkinoille, tämä vähentänyt kalastusta

Yhteiskunnalliset tekijät

Haastatellut troolikalastajat pääosin tyytyväisiä uuteen kiintiöjärjestelmään

Kalastajat

- Silakan troolikalastajat:
  - Toimijakohtaisiin kiintiöihin oltiin pääosin tyytyväisiä
    - Kalastuksen suunnittelu helpottuu ja kilpakalastus vähenee
    - Tarvittaessa toimijat voivat myydä kiintiöitä pois tai ostaa niitä lisää, valtion päätösvalta vähenee
    - Kiintiön pitkäaikainen kauppa-arvo luo investointiperustan
    - Suuret toimijat osaavat hyödyntää järjestelmää:
      - Käyttöoikeuksien ja kiintiöiden ostoja ja alusjärjestelyjä jo toteutettu
  - Kiintiöiden jakoperusteiden muutokset herättivät kuitenkin kritiikkiä:
    - Kokonaiskiintiötä pilkotaan uusille toimijoille, kalastushistorian mukaan kiintiötä saaneilta viedään kalaa pois
    - Silakan rysäkalastajille ja pienille troolareille (max. 12 m) lähtökohtaisesti kuuluvan 20 tn perusosan saa nyt kuluttaa vasta sitten kun oma kiintiö kalastettu, kun aiemmin omaa kiintiötä alettiin kalastamaan vasta perusosan jälkeen
  - Kiintiöiden avoimempi myyntijärjestelmä tarpeen
    - Avoimempi järjestelmä tehostaa kiintiömarkkinoiden toimintaa
    - Julkinen tieto kiintiöiden käytöstä tai ELY-keskuksilta saatava tietoa vapaista kiintiöistä
    - Virossa kiintiöiden hintatiedotkin avoimia, ei välttämättä tarpeen Suomessa
  - Selkämeren silakan kokonaiskiintiön arviointitapaa kritisoitiin
    - Lyhyt kaikuluotaus ei anna oikeaa perustetta kannan tilan arvioon, pohjalla oleva kala ei näy luotaimessa, pitää pohjatroolivedolla varmistaa, arvioissa pitää hyödyntää entistä paremmin pidempää kalastajien ajantasaisia saalistietoja, kaikuluotausaineistoja ja ammattiosaamista, kiintiö laski, mutta kalaa Selkämerellä ollut koko ajan hyvin

Kalastuksen tuet näivettymässä

Kalastajat

- EMKR-tuet edelleen heikentymässä
  - Soveltuvuus kalastuksen todellisiin tarpeisiin heikko
  - Hakuprosessi koetaan hankalaksi ja monimutkaiseksi
  - Sähköinen saalisilmoitusjärjestelmä (Hyrrä) toimii paremmin, jollei toimi, apua saa ELY-keskuksesta
  - Investointituet ja tukiprosentit laskeneet: PU-rysillem enää 50%, moottorin vaihdolle 40 %, tuen saa moottorihankinnalle vain kerran ja hankitussa moottorissa teho ei saa nousta
- Hyljekorvaus liian pieni ja lasketaan väärin perusteella
  - Hylkeen aiheuttamien saalivahinkojen korvaus ei ole ratkaisu, kantaa pitää rajoittaa, esim. hylkeiden pyyntirysät käyttöön
  - Hyljekorvaukset eivät vastaa vahinkoja, palkkio enää 13 % Luken valtakunnallisista tilastoista lasketulla saaliin keskihinnalla (ei kalastajan liikevaihdosta), Luken tukkuhinnat ovat paljon alemmat, kun kalastajien saamat oikeat keskihinnat, jos saalis jää hylkeiden takia pieneksi, korvauskin jää pieneksi, vaikka sen pitäisi silloin nousta, sama yrittäjä ei voi saada korvausta eri yritystensä kalastuksista, positiivista uutena tukimuotona merimetson sietopalkkio (2 % saaliin arvosta)
- Kalastusvakuutusurva heikentymässä edelleen
  - Troolarit eivät saa enää tukea, vakuutuksen määrärahat vähentyneet , omavastuut nousevat, enimmäiskorvaus pienenee, korvausprosentit laskevat ja kattavuus vähentyy vuoden 2018 alusta:
    - verkkovahingoista korvataan 50%, rysien osalta säävahingot, ei yliajettuja pyydyksiä (erityisesti uusissa rysäpaikoissa paljon yliajoja, keväällä rysien pitää olla uusissa paikoissa ulompana merellä)
    - useat kalastajat siirtäneet veneen vakuutukset yksityisille
- Polttoaineverovapaus byrokraattinen, veneen katsastus kiristyi, mutta katsastusaika piteni
- Nurmisen Säätiön poistokalastustuen ehdot eivät sovi ammattikalastukseen

Kalastajien toiminta-alue kaventumassa

Kalastajat

- Saaristossa voi syntyä ristiriitoja vapaa-ajan kalastajien ja veneilijöiden kanssa
  - Sisäsaariston pyyntialueilla kova pyyntipaine, koska vapaa-ajan kalastajat ja II-luokan kalastajat ovat samoilla apajilla
  - Vapaa-ajan kalastajien vaatimukset kiristyneet
  - Vapaa-ajan kalastuksen painoarvo joissakin kaupungeissa noussut, minkä vuoksi kaupallista kalastusta rajoitetaan
  - Paikoin kalastusoppaiden kriittisyys kaupallista kalastusta kohtaan jälleen lisääntynyt
  - Hoitokalastuksen liittyvät ristiriidat voivat vähentyä, jos vapaa-ajan kalastajat pääsevät paikan päälle toteamaan saaliin koostumuksen
  - Vapaa-ajan asuntojen rantavesien lohkominen rajaa vanhoja pyyntipaikkoja pois
  - Rysien yliajoja sattuu, erityisesti, jos paikka on uusi tai viritetään paikkaan, jossa rysää ei ole vähään aikaan pidetty (esim. lohiryvät alkukevällä totuttua ulompana)
- Uusia luonnonsuojelualueita perustetaan
- Lopettavien kalastajien pyyntipaikkoja vapautuu käyttöön
- Sisävesillä troolareiden ja verkkokalastajien välillä ristiriitoja
  - Trooli- ja nuottavesien saatavuus paikoin heikentynyt, osakaskunnat suosivat paikallisia toimijoita, pitäisi olla osakas, jotta saa kalavesiä, kalastaja saattaa joutua ostamaan metsää päästäkseen kalastamaan

Lainsäädännön muutokset askarruttavat

Kalastajat

- Kalastusta koskevaan lainsäädännön muutokseen kytkeytyviä pelkoja:
  - Saaristomerellä kuhan alamitan muutos
    - Kuhan kalastus loppuu Saaristomerellä, jos alamitta nousee
    - Yli 40 cm:n kuhia hyvin vähän ja kuhan kasvu ei ole siirtymäkautena parantunut
    - Viranomaisten päätökset tulevat niin myöhään, että kalastajalle ei jää mahdollisuutta investoida ja muutoinkin varautua muutokseen
  - Uusien kalatalousalueiden vaikutukset
    - Epäselvää kuinka hyvin kaupallisen kalastuksen tarpeet saadaan käytännössä otettua huomioon uusissa kalatalousalueissa ja niiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa

Tulevaisuuden uhat ja mahdollisuudet

Haittaeläimet rannikkokalastuksen pahin uhka

Kalastajat

- Hylkeet ja merimetsot suurin uhka rannikkokalastuksen jatkuvuudelle
  - Hylkeet syövät isot kalat ja merimetsot näiden jälkikasvun ja pienemmät kalat
  - Haittaeläinten vaikutukset kalastukseen ja kuha-, ahven ja siikakantojen tilaan
  - Hylkeiden ja merimetsojen levittämät suolistoloisten vaikutukset silakkakantoihin ja markkinoihin (Ruotsin turskamato romautti turskan kalastuksen Etelä-Itämerellä)
- Vesien ja kalakantojen tila jatkossa
  - Silakka-, kuore-, kuha-, ahven- ja siikakantojen tila rannikolla
  - Muikkukantojen vaihtelu järvissä
  - Järvien lämpenemisestä aiheutuvien muikkukuolemien yleistyminen
  - Oulujärvessä kuhakannan ylikalastus
  - Lohi-istutusten vähentyminen ja heikko onnistuminen Suomenlahdella
  - Ilmastonmuutoksen kielteiset vaikutukset kalakantoihin ja kalastukseen
  - Kaivos- ja rakennushankkeiden sekä matkailun vaikutukset veden laatuun ja kalakantoihin sisävesissä
  - Väylähankkeiden, ruoppausten ja ojitusten vaikutukset veden laatuun ja kalakantoihin merialueella
  - Tankkerionnettomuuden riski olemassa

Kalastuksen säätely heikentää toimintaedellytyksiä

Kalastajat

- Kaupallisen kalastuksen säätely
  - Selkämeren silakkakiintiön vaihtelu ja pienuus nakertaa toimintaedellytyksiä
  - Kuhan alamitan suurentuminen lopettaa kuhan kaupalliselle kalastuksen etelärannikolla
  - Kaupalliseen kalastukseen kohdistuva pahansuopa tiedottaminen heikentää mielikuvaa toiminnasta ja luo vääristyneitä perusteita kaupallisen kalastuksen säätelylle
  - Ympäristöjärjestöt eivät tunnusta kalastuksen ongelmia ja niillä ei kompromissihaluja
  - Kaupalliseen kalastuksen huomioon otto jatkossa osakaskunnissa ja kalatalousryhmissä
  - Kalastus kielletään muun käytön vuoksi (esim. autonomisten alusten testialue)
- Kalastusalan näivettyminen
  - Nykyiset kalastajat vanhoja ja uusia tulee alalle vähän
  - Kasvava byrokratia vie ammatista vapauden ja kehittämismotiivin
  - Kalastajien väheneminen näivettää infrastruktuurin ja tukahduttaa tukkukaupan mielenkiinnon luonnonkalaan
- Kalamarkkinoiden muutokset
  - Itä-Euroopan (Venäjä, Ukraina ja Valko-Venäjä) markkinoiden poliittinen epävakaus
  - Turkiseläinten kasvatuksen tulevaisuus epävarma

Vahvistuva kysyntä luo uskoa ja mahdollisuuksia

Kalastajat

- Luonnonkalan kasvava kysyntä
  - Nousevat hinnat, lähikalabuumi menossa, kuluttajat arvostavat kalastajaa
  - Järvikalan hyvä maine, muikun ja särkikalojen kysynnän kasvu, hyvät muikkukannat varmistavat kalan saatavuutta, Oulujärvellä muikun koon kasvu
  - Matkailun kehitys lisää paikallismarkkinoiden kysyntää
  - Silakan MSC-merkintä luo arvoa ja markkinoita, dioksiinin väheneminen kysyntää, virolainen kalajauhotehdas lisää silakan kysyntää
  - Suoramyyntin lisääminen ostamalla muilta kalastajilta
- Innovaatio-ohjelmat, investointituet ja kalatalousryhmien hankkeet
  - Kalastajien investoinnit kalastukseen ja kalan käsittelylaitteisiin ja tiloihin
  - Innovaatiiviset uudet kalanjalostustuotteet, silakan mädin talteenoton ja kuoreen lajittelun tehostaminen, pikkumuikun perkaus, särkikalojen hyödyntäminen, lisäarvotuotteiden kehittäminen
- Sääntelyn keventyminen
  - Lohen kevätkalastuksen avautuminen
  - Sallivampi ote uusissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa
- Ilmaston muutos pidentää avovesikalastuskautta
- Yhteistyön tiivistyminen kalastajien ja kalan jalostajien välillä
- Kaupallista kalastusta koskevan mielikuvan parantuminen
- Muut toimialat
  - Hylje- ja merimetsohaitat rannikoilla paikoin niin suuret, että kalastajat eivät enää tunnista kalastuksessa tulevaisuutta vaan näkivät muut toimeentulovaihtoehdot ainoina mahdollisuuksina

Lähteet

Luken tilastotietokannat

Kalatalouden tilastot: <http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>

Ilmatieteen laitos

Tuulitilastot: <http://ilmatieteenlaitos.fi/tuulitilastot>
<http://ilmatieteenlaitos.fi/avoin-data-lisenssi>

Maksimituuliyhteenveto. Julkaisematon.

Ilman lämpötila: <http://ilmatieteenlaitos.fi/karttoja-vuodesta-1961>.

Jäät: <http://ilmatieteenlaitos.fi/jaatilanne>.

Jäätälvet 1981-2010 ja 2015/2016. Julkaisematon

[Korhonen, J. 2005. Suomen vesistöjen jääolot. Suomen ympäristö 751.](#)

SYKE ja ELYt:

Vesien lämpötila/keskiarvo –käyrät:

Avoimet ympäristötietojärjestelmät. Pintavesien tilan tietojärjestelmä, vedenlaatu PIVET.

Hertta-palvelu. http://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Ymparistotietojarjestelmat.

EHP-Datapalvelu: LUKE-ympäristöpoiju, veden lämpötila.

Lisätietoa

Lisätietoa kalastuksen olosuhdekatsauksesta antaa:

Tutkija: Jari Setälä, jari.setala@luke.fi, puh: 029 532 7682

Kalamarkkinoista lisätietoa:

[Kalamarkkinakatsaus 2016](#)